

# Totstandkoming van het beleid op het gebied van klimaatadaptatie in de gemeente Oosterhout (NB).

Daan Goedhart - s4812034

Bachelorthesis Geografie, Planologie en Milieu

Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit

Begeleider: dr. S.A. Veenman

Tweede lezer: Gerritsen

Aantal woorden: 15.757

8 augustus 2025

# Samenvatting

Klimaatverandering is een groot probleem in de hedendaagse samenleving. De gevolgen bestaan onder andere uit extreme weersverschijnselen zoals hitte, droogte en extreme neerslag. Deze extremen zullen in de toekomst ook steeds vaker voor gaan komen, waardoor het belangrijk is dat steden en burgers zich wapenen tegen deze gevaren. Zeker voor steden kan dit een flinke uitdaging zijn. Niet enkel vanwege de beperkte ruimte voor maatregelen en hoge mate van verharding, maar ook door politieke verdeeldheid en andere prioriteiten.

In de gemeente Oosterhout in Noord-Brabant is een beleidsverandering op dit gebied waar te nemen. Om deze verandering te verklaren is gebruik gemaakt van de Punctuated Equilibrium Theory. Deze theorie gaat over plotselinge veranderingen in overheidsbeleid (Punctuations) na een lange periode van stabiliteit met weinig verandering (Equilibrium). De gemeente Oosterhout heeft te maken gehad met verschillende factoren, die ook in de theorie worden uitgelicht, die deze verandering in gang hebben kunnen zetten. Zo is er meerdere malen sprake geweest van wateroverlast door extreme neerslag, waarbij onder andere straten en gebouwen onder water kwamen te staan. Hierdoor is er ook in toenemende mate sprake geweest van publieke druk door bijvoorbeeld het herhaaldelijk terugkomen van incidenten door de lokale media. Door het herhalen van incidenten en deze te framen als structurele problemen waar iets aan gedaan moet worden door het gebruik van woorden als 'alweer' en 'de zoveelste keer', kunnen zij inwoners en eventueel beleidsmakers beïnvloeden in het vormen van hun mening en het nemen van besluiten. Als laatste is er een politieke verschuiving te zien in de gemeenteraad en het college, waar met de toevoeging van GroenLinks en D66 een meer centrum-linkse wind is gaan waaien in plaats van de centrum-rechtse met CDA die er lange tijd is geweest. Hierbij komt ook dat het thema klimaatadaptatie bij de grootste partij, Gemeentebelangen Oosterhout, de laatste jaren steeds belangrijker is geworden.

Uit dit onderzoek blijkt dat voornamelijk de ideologie van de bestuurders en coalitie een doorslaggevende rol hebben gespeeld in deze beleidsverandering. Door de toevoeging van GroenLinks en D66 in het college kunnen zij nu het vooruitstrevende beleid gaan uitvoeren dat zij al langer voor ogen hadden. Tevens valt op dat de invloed van crises en overlast door de jaren heen een andere rol heeft gekregen. In de termijnen vóór 2022 blijkt dat crises nog wel een rol speelden om adaptatiebeleid te maken, evenals de input van provincie en rijksoverheid. Inmiddels hebben crises enkel een indirecte invloed op de ontwikkeling van het beleid. Doordat de problemen van klimaatverandering door middel van crises zichtbaar en voelbaar worden, is het makkelijker voor de bestuurders om de oppositie te overtuigen van hun plannen.

Voor de publieke druk geldt dat deze volgens de betrokkenen geen rol speelt in de besluitvorming of de aandacht die het onderwerp binnen partijen zelf krijgt.

Het blijkt dus dat politieke verandering in deze casus de voornaamste reden is voor de beleidsverandering op het gebied van klimaatadaptatie en dat crises een indirecte rol spelen doordat deze het voor de beleidsmakers makkelijker maken om hun plannen te implementeren.

# Inhoudsopgave

<b>1. Introductie</b> .....	<b>3</b>
1.1 Inleiding .....	3
1.2 Doel- en vraagstelling .....	5
1.3 Relevantie .....	5
1.3.1 Maatschappelijke relevantie .....	5
1.3.2 Wetenschappelijke relevantie .....	6
<b>2. Literatuur</b> .....	<b>7</b>
2.1 Literatuurbespreking .....	7
2.1.1 Klimaatadaptatie .....	7
2.1.2 Klimaatadaptatie en beleidsverandering .....	8
2.1.3 Crises en beleidsverandering .....	9
2.1.4 Media, publieke druk en beleidsverandering .....	9
2.1.5 Politieke verandering en verandering adaptatiebeleid .....	10
2.2 Punctuated Equilibrium Theory .....	10
2.2.1 Externe crises .....	12
2.2.2 Publieke druk .....	12
2.2.3 Politieke verandering .....	13
2.3 Conceptueel model .....	15
<b>3. Methoden</b> .....	<b>16</b>
3.1 Onderzoeksstrategie .....	16
3.1.1 Strategie .....	16
3.1.2 Oosterhout als casus .....	17
3.2 Dataverzameling .....	17
3.2.1 Documentanalyse .....	17
3.2.2 Mediaberichten .....	18
3.2.3 Interviews .....	18
3.3 Data analyse .....	19
3.4 Validiteit en betrouwbaarheid .....	20
<b>4. Resultaten</b> .....	<b>22</b>
Tot en met 2015 .....	22
2016-2018 .....	23
2018-2020 .....	25
2022-heden .....	27
<b>5. Conclusies</b> .....	<b>30</b>
5.1 Conclusie .....	30
5.2 Discussie .....	31
5.3 Aanbevelingen .....	32
5.4 Reflectie .....	32
<b>Bronnen</b> .....	<b>34</b>
<b>Bijlagen</b> .....	<b>46</b>
Interviewguides .....	46

Wethouders: .....	46
Raadsleden: .....	47

# 1. Introductie

## 1.1 Inleiding

Klimaatverandering is een veelbesproken onderwerp de laatste jaren en inmiddels is men het erover eens dat er wel degelijk sprake van is. De gevolgen zijn inmiddels dan ook voor een ieder merkbaar. Een gevolg van deze klimaatverandering is het vaker voorkomen van weersextremen. Hieronder vallen hittegolven, lange droogteperiodes en zware neerslag (PBL, 2024).

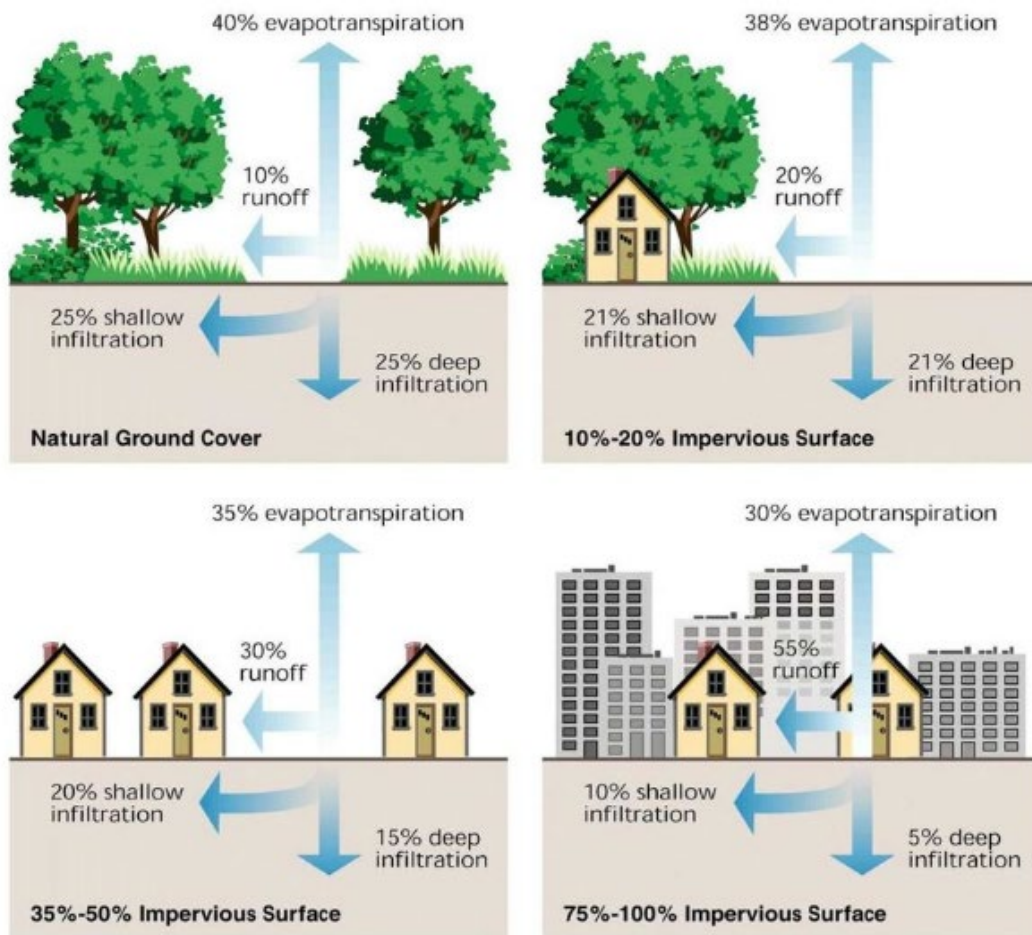
Het KNMI (2023) heeft tevens vier klimaatscenario's opgesteld voor het jaar 2050. Deze scenario's vormen een voorspelling voor het klimaat in de toekomst. Uiteraard blijft een voorspelling altijd onzeker, maar dat neemt niet weg dat hier wel rekening mee gehouden dient te worden. Uit de scenario's is gebleken dat er in steeds hogere mate sprake zal zijn van nattere winters en drogere zomers. Als het in deze zomers dan regent, zal er ook direct sprake zijn van extreme neerslag. Dit wordt veroorzaakt door de steeds hogere temperaturen.

Door de verhoogde temperatuur zal er meer verdamping plaatsvinden. Doordat warme lucht ook meer vocht kan opnemen en dit wel allemaal tegelijk naar beneden komt, zal de neerslag extremer zijn. Uit klimaatonderzoek is gebleken dat deze situaties zich steeds vaker voor zullen gaan doen (Trenberth, 2011). Met name in het stedelijk gebied kunnen extreme buien, waarbij in korte tijd veel neerslag valt, zorgen voor wateroverlast.

Op dit moment lijken de gevolgen van klimaatverandering onomkeerbaar te zijn, waardoor steden zich zullen moeten voorbereiden op de gevolgen ervan (Solomon et al., 2009).

In dit onderzoek wordt van de drie gevolgen van klimaatverandering, namelijk hitte, droogte en wateroverlast, gekeken naar de laatstgenoemde van de drie door de intensiverende neerslag en de gevolgen daarvan voor het stedelijk gebied. Steden in het bijzonder zijn namelijk erg kwetsbaar op het gebied van wateroverlast. De meeste steden bestaan bijna volledig uit verharding, wat ervoor zorgt dat er weinig water in de grond kan trekken en het dus over de oppervlakte afgevoerd wordt of lang blijft staan. Steden kunnen overtollig water hierdoor erg moeilijk kwijt in het geval van een overstroming of extreme neerslag (Osborne & Schacht, 2024). Dit is gevisualiseerd door Essemli, Khaili en Nhaila (2024) in afbeelding 1. Hierin is af te lezen wat de verschillen zijn in waterafvoer tussen natuurlijke gronden (natural ground cover) en verharde/ondoordringbare gronden (impervious surface).

Als we het hebben over wateroverlast, is de term 'runoff' in deze afbeelding het belangrijkste. Runoff geeft namelijk aan hoeveel water er bovengronds blijft. Zoals rechtsonder is af te lezen, blijft in dichtbebouwde steden maar liefst 55% van het water boven de grond in plaats van 10% in landelijk gebied.



Afbeelding 1: Hoe waterverwerking wordt beïnvloed door verstering (Essemlali, El Khaili & Nhaila, 2024)

Steden worden dus niet alleen sneller getroffen door wateroverlast, maar ook de gevolgen ervan zullen groter zijn in stedelijke gebieden. De gevaren van wateroverlast zullen onder andere effect hebben op de economie, maar zeker ook op veiligheid, gezondheid en de algehele kwaliteit van de leefomgeving (Döpp & Albers, 2008). De impact van bijvoorbeeld een overstroming is in het stedelijk gebied aanzienlijk groter dan in landelijk gebied, omdat in steden veel mensen dicht op elkaar wonen. Dit betekent veel gebouwen bij elkaar, dus veel schade en oplopende (herstel)kosten. Daarnaast betekent veel mensen dicht bij elkaar, dat er ook veel mensen last hebben van een overstroming. Dit kan dan op zijn beurt weer zorgen voor maatschappelijke en sociale onrust (Döpp & Albers, 2008). In Nederland woont zo'n 74% van de bevolking in stedelijk gebied (Nabielek & Hamers, 2015), dus zullen incidenten in deze gebieden veel inwoners raken.

In extreme gevallen van overstromingen kan ook de toegang tot schoon drinkwater en elektriciteit wegvallen, wat gezondheidsklachten tot gevolg kan hebben en hulpverlening kan bemoeilijken (Kennisportaal Klimaatadaptatie, z.d.).

Om met de gevolgen en gevaren van klimaatverandering om te kunnen gaan, heeft de Nederlandse overheid hiervoor het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) in het leven geroepen. Dit programma moet ervoor zorgen dat Nederland in 2050 volledig klimaatbestendig is (Kennisportaal Klimaatadaptatie, nd).

De gemeente Oosterhout in Noord-Brabant heeft ook last van de gevolgen van klimaatverandering. De afgelopen jaren zijn er meerdere keren straten en gebouwen onder water komen te staan door extreme neerslag (OosterhoutNieuws.nl, 2024).

Momenteel wordt er in de gemeente veel gedaan aan klimaatadaptatie door onder andere grote reconstructies van belangrijke doorgaande wegen en reeds bestaande wijken. Hierbij wordt onder

andere gewerkt aan de verbetering en vervanging van het riool, maar wordt ook rekening gehouden met de rood-groenbalans door bijvoorbeeld het versmallen van (verharde) wegen, het aanleggen van wadi's en zal er dit jaar (2025) ook geëxperimenteerd gaan worden met regentuinten (Wolffelaar, 2025). De rood-groenbalans verwijst naar de verhouding tussen verharding (rood) en groenvoorziening (groen) in de gebouwde omgeving, met name in stedelijke gebieden (Van de Ven, 2016).

## 1.2 Doel- en vraagstelling

In dit onderzoek zal duidelijk worden hoe en waarom het beleid van klimaatadaptatie op het gebied van wateroverlast zich heeft ontwikkeld en in een stroomversnelling is geraakt. Hiervoor zal met behulp van de Punctuated Equilibrium Theorie gekeken worden naar welke factoren op deze ontwikkelingen invloed hebben.

Om dit te onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *In hoeverre is het beleid van de gemeente Oosterhout op het gebied van klimaatadaptatie tegen wateroverlast beïnvloed door crises, publieke druk en politieke verandering sinds 2021?*

Om deze vraag te beantwoorden, zullen eerst een aantal deelvragen worden behandeld. Deze zullen uiteindelijk leiden tot het antwoord op de onderzoeksvraag en staan hieronder genoemd:

- Welke veranderingen heeft het beleid van de gemeente Oosterhout sinds de laatste jaren doorgemaakt?
- In hoeverre is er sprake geweest van crises door wateroverlast in de gemeente Oosterhout?
- In hoeverre is er sprake geweest van publieke druk op het adaptatiebeleid in de gemeente Oosterhout?
- In hoeverre is er sprake geweest van politieke veranderingen in de gemeente Oosterhout?

## 1.3 Relevantie

### 1.3.1 Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek gaat kijken naar hoe het beleid van de gemeente Oosterhout op het gebied van klimaatadaptatie tegen wateroverlast tot stand is gekomen en welke factoren hier invloed hebben gehad.

Klimaatverandering en de gevolgen ervan zijn overal merkbaar. Het is belangrijk dat hier goed op ingespeeld wordt, onder andere door middel van klimaatadaptatie. Dit onderzoek is niet alleen relevant voor de verantwoordelijke wethouder (Guus Beenhakker) als reflectie op de ontwikkelingen van de laatste jaren, maar ook voor bestuurders van vergelijkbare gemeenten om te kunnen leren van de dynamiek die in gemeente Oosterhout te zien is. Het is belangrijk om inzicht te krijgen in hoe gemeenten reageren op verschillende invloeden, zodat er in de toekomst eventueel beter kan worden gereageerd op maatschappelijke problemen die een ieder treffen.

In een tijd waarin het vertrouwen in de overheid met regelmaat onder druk staat, is het belangrijk om te begrijpen hoe publieke signalen worden opgepakt in beleidsprocessen. Dit onderzoek zal onder andere laten zien in hoeverre beleidsmakers gevoelig zijn voor deze signalen. Daarnaast kan dit onderzoek aantonen in hoeverre de politieke stem van burgers tijdens verkiezingen van invloed is op het beleid van hun woonplaats. Hierdoor kan het vertrouwen in de overheid vergroot worden en kan het aantrekkelijker worden voor burgers om te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen. Als laatste draagt dit onderzoek bij aan het debat over de rol van lokale overheden. Deze worden vaak gezien als enkel uitvoerders van provinciaal of nationaal beleid. Dit onderzoek kan laten zien dat

gemeenten ook zelf initiatief kunnen nemen en proactief beleid kunnen voeren, mits de juiste omstandigheden zich voordoen. Dit maakt dit onderzoek niet enkel relevant voor beleidsmakers, maar ook voor bewoners die willen bijdragen aan een (klimaat)veilige leefomgeving maar denken hiervoor toch niet bij hun gemeente terecht te kunnen.

### 1.3.2 Wetenschappelijke relevantie

Klimaatverandering is een breed beschreven begrip. Onder andere het PBL (2024) zet de gevolgen ervan voor Nederland uiteen. Osborne en Schacht (2024) en Essemli et al. (2024) schrijven over de oorzaken waarom juist steden zo gevoelig zijn voor wateroverlast en wat ze kwetsbaar maakt. Hierop aansluitend schrijven Döpp en Albers (2008) en het Kennisportaal Klimaatadaptatie (z.d.) over wat de gevaren van wateroverlast en overstroming zijn voor steden en waarom de gevolgen in stedelijke gebieden groter zijn dan bijvoorbeeld op het platteland.

Over het fenomeen 'klimaatadaptatie' is al veel geschreven. Vaak gaat het over de manier van implementeren, zoals door mainstreaming (Uittenbroek, 2014; Gilissen et al., 2021), de verschillende mogelijkheden tot adaptatie (Gilissen et al., 2021; Mees, 2015; Hiemstra, 2023; Bruinooge, 2016) en de verschillende barrières waar gemeenten tegenaan (kunnen) lopen (Boezeman et al., 2014; Ellen et al., 2014; Bergman et al., 2018; Den Hertog, 2014).

Dit onderzoek zal verder ingaan op wat de concrete aanleiding is van het ontstaan van beleid op het gebied van klimaatadaptatie aan de hand van de Punctuated Equilibrium Theorie (zie 2.2.1) van Jones en Baumgartner (1993). Wel is er reeds een onderzoek gedaan naar de implementatie van klimaatadaptatie op lokaal gebied in Enschede en Zwolle door Groenia (2019). Dit is echter een vergelijkend onderzoek en gaat minder concreet in op de totstandkoming van het beleid. Runhaar et al. (2012) noemt publieke en politieke druk al als mogelijke stimuli voor het implementeren van adaptatiebeleid, maar ook als barrière wanneer er een gebrek aan is. Echter wordt hier geconcludeerd dat de drang om voorloper te zijn de voornaamste stimulans is. Er kan echter gesteld worden dat de houding ten opzichte van klimaatverandering de laatste jaren flink is veranderd, dus is het de vraag of deze conclusie nog actueel is.

De Punctuated Equilibrium Theory wordt vaak gebruikt om overheidsbeleid in de Verenigde Staten te onderzoeken (True, Jones en Baumgartner, 2006; Robinson en Caver, 2006; Givel, 2010). In Europa is de theorie toegepast op de Europese Unie door Princen (2014) en op een aantal landen door Baumgartner et al. (2009). Echter is de theorie nog weinig toegepast op gemeentelijk/lokaal beleid.

Door deze koppeling van theorie en praktijk in een middelgrote gemeente waar de laatste jaren veel gedaan wordt aan klimaatadaptatie, zal zowel de kennis over het maken van beleid op het gebied van een relatief jong onderwerp als klimaatadaptatie, als de Punctuated Equilibrium Theory uitgebreid worden.

## 2. Literatuur

### 2.1 Literatuurbespreking

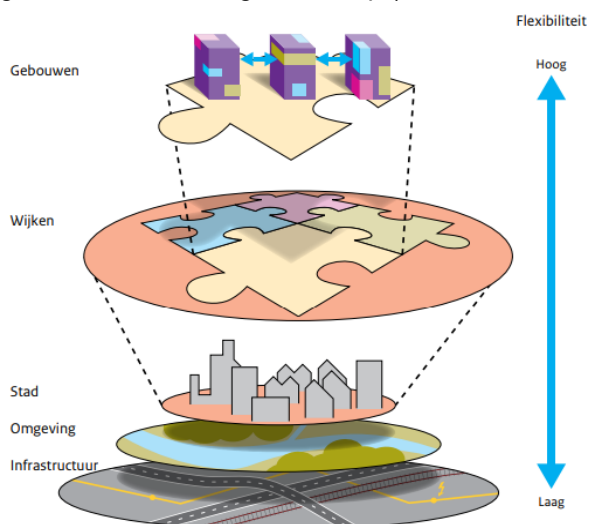
#### 2.1.1 Klimaatadaptatie

We zijn inmiddels echter op een punt gekomen waarop klimaatverandering onomkeerbaar is geworden (Solomon et al., 2009). Dit betekent dat mitigatie alleen niet meer genoeg is en we zullen moeten gaan investeren in klimaatadaptatie om onszelf te beschermen.

Klimaatadaptatie is het aanpassen van de ruimte aan het veranderende klimaat met als doel de gevaren en risico's die met klimaatverandering meekomen te beperken. Volgens Dupuis en Knoepfel (2013) kan klimaatadaptatie gedefinieerd worden als "het geheel van beleidsmaatregelen, plannen en strategieën die gericht zijn op het verminderen van de kwetsbaarheid voor klimaatverandering op lokaal, regionaal of nationaal niveau." Met het oog op wateroverlast zijn er verschillende maatregelen mogelijk. Zo kan onder andere het straatbeeld aangepast worden door versterking te verminderen en groenstroken aan te leggen waar het water de bodem kan infiltreren (RIVM, z.d.). Daarnaast kan ook het riool aangepast worden om meer water te kunnen verwerken (PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, 2011). Het grote doel van de verschillende maatregelen is echter hetzelfde, namelijk om de piekafvoer te verlagen door bijvoorbeeld groene daken en wadi's aan te leggen. Hierdoor wordt water langer vastgehouden en kan het geleidelijk in de grond trekken zonder dat straten en gebouwen onder komen te staan (Boezeman et al., 2014).

Bij de implementatie van adaptatiebeleid moet voornamelijk gekeken worden naar de lokale overheden. Zij weten wat er binnen de eigen gemeente speelt en wat de problemen zijn die verholpen dienen te worden (Van den Berg, 2010). Aangezien een groot deel van de grond binnen een gemeente van private grondbezitters is, is de invloed van de gemeente zelf beperkt (Ten Brinke, 2020).

Adaptatiebeleid in stedelijk gebied is op te delen in verschillende schaalniveaus, zoals af te lezen in afbeelding 2. Gemeenten kunnen voornamelijk acteren op wijk- en stadsniveau door middel van systeemmaatregelen. Dit zijn maatregelen op grotere schaal, zoals het creëren van groenblauwe structuren of het aanpassen van de riolering. Op kleinere schaal wordt gesproken over inrichtingsmaatregelen. Hieronder vallen onder andere het isoleren van gebouwen en het aanleggen van groene daken. Doordat de gebouwen vaak in handen zijn van private eigenaren, heeft de gemeente hier weinig invloed op (Planbureau voor de Leefomgeving, 2011).



*Afbeelding 2: schaalniveaus adaptatiemaatregelen (planbureau voor de leefomgeving, 2011).*

Runhaar et al. (2012) schreef dat publieke en politieke druk een stimulans zou kunnen zijn voor het implementeren, maar kwam destijds tot de conclusie dat andere factoren een grotere rol speelden, namelijk de drang om de gemeente op de kaart te zetten door een koploper op het gebied van klimaatadaptatie te zijn.

### 2.1.2 Klimaatadaptatie en beleidsverandering

Klimaatadaptatie is de afgelopen jaren een steeds belangrijker thema geworden binnen overheidsbeleid. Dit wordt mede beïnvloed door de toenemende risico's van klimaatverandering zoals extreme neerslag, hitte en droogte (IPCC, 2022; Mees et al., 2012). In eerste instantie werd er voornamelijk gekeken naar de technische uitdagingen van klimaatadaptatie, maar tegenwoordig komt er steeds meer aandacht voor de bestuurlijke, sociale en politieke dimensies (Runhaar et al., 2012). Adaptatiebeleid lijkt zich langzaam te ontwikkelen van een reactieve benadering naar een proactieve om meer overlast in de toekomst te voorkomen in plaats van gebieden die reeds last hebben gehad van bijvoorbeeld wateroverlast aan te passen (Biesbroek et al., 2010). Hier komt echter wel bij dat de effectiviteit sterk afhankelijk is van hoe klimaatadaptatie wordt opgenomen in de bestaande beleidsstructuren. Een echte beleidsverandering vindt pas plaats als de beleidsmakers de bestaande routines herzien, anders blijven het slechts incidentele ingrepen (Dupuis & Knoepfel, 2013). Howlett en Mukherjee (2014) onderstrepen dan ook dat externe druk geen zekere drijfveer is voor beleidsveranderingen maar dat beleidsmakers hun routines moeten herzien op basis van nieuwe kennis en ervaringen.

Mees et al. (2014) en Biesbroek et al. (2018) onderstrepen dat crises zoals extreme neerslag en overstromingen vaak reden zijn voor extra aandacht bij beleidsmakers. Deze gebeurtenissen zouden naast een sterk gevoel van urgentie ook zorgen voor publieke onrust en dus druk waardoor de aandacht nog sterk fluctueert en adaptatiebeleid veelal nog niet structureel wordt opgenomen in het beleid. Dit in combinatie met het onderzoek van Dupuis en Knoepfel (2013) duidt erop dat er toch nog veel reactief wordt gehandeld.

Als we kijken naar adaptatiebeleid op lokaal niveau, zien we hierin nog grote ongelijkheid. Runhaar et al. (2012) tonen aan dat het decentrale beleid ruimte biedt voor grote steden om koploper te worden op het gebied van adaptatie, terwijl kleinere gemeenten met minder middelen achterblijven en enkel het broodnodige (kunnen) doen. Volgens Uittenbroek (2016) zou klimaatadaptatie landelijk georganiseerd moeten worden en moeten worden opgenomen in bestaande beleidsdomeinen zodat het onderwerp minder afhankelijk is van politieke of maatschappelijke wisselingen en de verschillen tussen gemeenten kleiner blijven.

### 2.1.3 Crises en beleidsverandering

Crises worden vaak gezien als aanjagers van beleidsveranderingen. Ze zorgen voor verhoogde aandacht waardoor beleidsmakers zich verplicht voelen te reageren (Birkland, 1997). Het gaat hier echter vaak om een tijdelijk momentum, waardoor er wel wordt ingegrepen, maar het beleid niet structureel verandert. Clar et al. (2013) onderstrepen ook dat crises beleidsprocessen kunnen versnellen, maar dat dit vaak tijdelijk is en het zelden leidt tot structurele beleidsveranderingen. Crises worden daarnaast vaak aangegrepen door sterke voorstanders van een bepaald beleid die de crisis gebruiken om hun punt duidelijk te maken. Tegenstanders zijn op dat moment eerder geneigd om mee te gaan met de ideeën omdat de crisis vers in het geheugen zit en een overtuigende factor kan spelen (Zahariadis, 2003).

Termeer et al. (2017) zeggen dat het effect van crises afhangt van de mate waarin beleidsmakers bereid zijn tot reflectie. Crises kunnen dan een kans zijn om het beleid te veranderen en de problemen in de toekomst te voorkomen, mits ze hiervoor de juiste middelen hebben. Zo niet, dan zal

er ad-hoc gehandeld worden waardoor er geen beleidsverandering plaatsvindt. Hierdoor kunnen crises zowel een aanjager van nieuw beleid zijn, als ook een gemiste kans op verandering.

#### 2.1.4 Media, publieke druk en beleidsverandering

De media spelen een steeds belangrijkere rol in hoe klimaatadaptatie maatschappelijk en politiek wordt belicht. De media kunnen klimaatvraagstukken inkaderen door hun selectie van feiten en beelden. Dit zorgt vaak voor versimpelde of gepolariseerde beeldvorming, wat de meningen van mensen en dus de publieke druk vergroot (Boykoff, 2008). Daarnaast spelen de media een centrale rol in het framen van beleidsproblemen en heeft zo invloed op de publieke opinie (Hajer, 2009). Door bijvoorbeeld bepaalde verhalen te herhalen, beïnvloeden ze hoe de lezers en inwoners van de gemeente problemen interpreteren en welke oplossingen ze verwachten. De politiek en beleidsmakers moeten handelen in het belang van de burgers en hen tevreden houden, waardoor ze deze interpretaties niet kunnen negeren. Zo kan het telkens herhalen en tonen van beelden van overstromingen of andere extreme weersomstandigheden zorgen voor gevoelens van urgentie en persoonlijke betrokkenheid onder de bevolking en blijft het een terugkerend onderwerp op de politieke agenda (O'Neill et al., 2013; Birkland, 1997).

De media kan ook door middel van framing invloed uitoefenen op beleidsreacties en het bewustzijn van burgers. Zo kunnen ze bepaalde onderwerpen sterk benadrukken en belangrijker laten lijken dan andere zaken, waardoor de bevolking daar op den duur vanzelf in meegaat (Nisbet, 2009). Daarnaast kan framing ook gebruikt worden om een bepaalde beleidsverandering te weeg te brengen. Zo kan er gestuurd worden op een technische oplossing voor aanpassing van infrastructuur, maar kunnen ze ook sociale framing gebruiken om participatie uit te lokken.

De media kunnen ook indirect adaptatiebeleid stimuleren door zich niet te richten op de overheid, maar juist sterk op het bewustzijn van de burgers. Deze burgers zullen vervolgens druk uitoefenen op de lokale overheden of hun stemgedrag aanpassen, waardoor de publieke druk op de bestuurders toeneemt (Mees et al., 2013). Op deze manier vormen de media als het ware een brug tussen kennis, persoonlijke ervaring en beleidsvorming (Mees et al., 2013). McCombs en Shaw (1972) onderstrepen met hun 'agenda-setting' theorie ook dat de media kunnen bepalen waar de mensen aan denken en welke mening ze erover vormen, wat vervolgens weer invloed heeft op de beleidsmakers.

De media heeft echter ook een omgekeerde werking. Beleidsmakers en politieke partijen formuleren hun boodschappen zo dat het aantrekkelijk is voor de media. Deze handelswijze kan ten koste gaan van de inhoud, maar kan ook juist zorgen voor een doorbreking van stilstand of meer publieke druk die meegaat in hun ideeën (Vliegthart & Walgrave, 2011). Ook zorgt de media niet alleen voor publieke druk, maar geeft het het ook een podium. Zo kunnen bijvoorbeeld protestbewegingen zichzelf laten horen in de media en via deze weg beleidsveranderingen eisen. Zo is media-aandacht vaak voorwaardelijk voor politieke acties (Statham, 1999).

Er schuilen echter ook gevaren achter de invloed van de media. Journalisten zoeken vaak sensatie en schrijven veel over conflicten. Hierbij doen ze vervolgens een beroep op de dramatiek en de emoties van de lezers om meer aandacht te trekken (Strömbäck, 2008). Hierdoor worden problemen vaak versimpeld uitgelegd waardoor er snel meningen worden gevormd. Dit kan de beleidsmakers dwingen om snel in te grijpen en zodoende beslissingen te nemen die onvoldoende draagvlak hebben of niet voldoende zijn uitgewerkt (Strömbäck, 2008).

Aangezien media een grote rol speelt in de vorming van de publieke opinie en de politieke overtuiging van mensen, is het aannemelijk dat de politiek hierop inspeelt (Kleinnijenhuis et al., 2019).

### 2.1.5 Politieke verandering en verandering adaptatiebeleid

Politieke veranderingen zoals wisselende coalities, aanpassing van partijstandpunten of verschoven verkiezingsuitslagen kunnen directe invloed hebben op het adaptatiebeleid. Politieke steun is essentieel voor het implementeren van adaptatiestrategieën in het beleid. In gemeenten waar duurzaamheid hoog op de agenda staat, wordt adaptatie ook vaker structureel in het beleid opgenomen, terwijl het in andere gemeenten vaak afhankelijk blijft van individuele ambtenaren (Storbjörk, 2007).

Progressieve partijen zoals GroenLinks of D66 investeren op lokaal gebied aanzienlijk vaker in klimaatadaptatie terwijl de wat meer conservatieve partijen zoals de VVD en CDA wat terughoudender zijn vanwege de kosten (Kaufmann & Driessen, 2012). Continuïteit en stabiliteit binnen het bestuur zijn hierbij ook nog belangrijke voorwaarden voor een consistent beleid, omdat adaptatiebeleid om een lange termijnplanning en structurele investeringen vraagt (Runhaar et al., 2012).

Huitema et al. (2009) schrijven over het concept van zogeheten 'policy entrepreneurs'. Dit zijn personen die zowel binnen als buiten de overheid kunnen staan en politieke veranderingen aangrijpen om hun eigen idealen, zoals klimaatadaptatie, op de agenda te krijgen. Zij spelen een belangrijke rol in het vertalen van de risico's van klimaatverandering naar concrete oplossingen en beleidsvoorstellen.

Politieke verandering kan ook negatieve effecten hebben op de ontwikkeling van adaptatiebeleid. Zo kan het voorkomen dat kennis en netwerken die zijn opgebouwd verdwijnen als er een nieuwe politieke samenstelling komt, wat het beleid juist weer verder weg schuift (Benson & Jordan, 2011).

## 2.2 Punctuated Equilibrium Theory

De Punctuated Equilibrium Theory van Baumgartner en Jones (1993) is een raamwerk om beleidsveranderingen te bekijken als een proces dat niet gelijkmatig verloopt. Het wordt gekenmerkt door lange perioden van stabiliteit waarin weinig tot geen veranderingen plaatsvinden, gevolgd door een korte periode met grote en snelle verandering.

De theorie komt voort uit de evolutionaire biologie, waar punctuated equilibrium gaat over soorten die lange tijd niet veranderen en dan plotseling snel evolueren (Givel, 2010). Baumgartner en Jones hebben deze theorie toegepast op beleidsvorming.

De Punctuated Equilibrium Theory zegt dat beleidsprocessen in de basis zijn onderworpen aan stabiliteit en routines. Verschillende overheden hebben allemaal hun eigen vaste procedures, structuren en voorkeuren die zorgen voor continuïteit, waardoor veel beleidsvelden vaak decennialang niet of nauwelijks veranderen ondanks externe invloeden of nieuwe kennis. Deze stabiliteit komt niet voort uit het feit dat het huidige beleid optimaal zou zijn, maar uit een combinatie van 'attention scarcity', 'policy monopolies' en 'institutional friction'. 'Attention scarcity' houdt in dat beleidsmakers niet voldoende aandacht hebben voor het probleem. Dit kan komen doordat het probleem niet belangrijk genoeg wordt gevonden en er niet voldoende capaciteit is om het naast andere problemen op te pakken. 'Policy monopolies' gaat over een dominante actor of coalitie. Hierbij gaat het vaak om een lang zittende regering die weinig ruimte biedt voor alternatieve ideeën of ontwikkelingen. Als laatste doelt 'institutional friction' op het feit dat er vaak conflicterende belangen zijn binnen regeringen, waardoor veranderingen sterk kunnen worden vertraagd en er conservatief te werk wordt gegaan (Baumgartner & Jones, 2009).

Deze stabiliteit kan echter doorbroken worden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer een probleem plotseling veel publieke aandacht krijgt of een externe factor zoals een crisis het bestaande beleid onder druk zet. Hierdoor ontstaat dan de mogelijkheid voor een snelle en ingrijpende beleidsverandering doordat het probleem de aandacht krijgt van de beleidsmakers en het bestaande beleid ter discussie komt te staan, waardoor nieuwe ideeën of oplossingen naar voren komen. Zo een plotselinge verschuiving wordt een 'punctuation' genoemd. Deze afwisseling van stabiliteit en snelle verandering is cyclisch (Baumgartner & Jones, 2009).

De Punctuated Equilibrium Theory spreekt ook over 'policy images' en 'policy venues'. Policy images zijn de dominante manieren waarop een beleidsprobleem wordt geïnterpreteerd en voorgesteld. Deze denkbeelden zijn van belang omdat ze bepalen hoe groot het probleem wordt geacht te zijn, wie verantwoordelijk is en welke oplossingen gebruikt kunnen worden. Een probleem dat wordt gezien als technisch van aard, wordt bijvoorbeeld anders beoordeeld dan een sociaal probleem. Deze beelden worden onder andere beïnvloed door publieke druk via media en maatschappelijke actoren en politieke discoursen.

Policy venues zijn de omgevingen waarin besluiten worden genomen en beleid wordt gemaakt. Verschillende venues hebben ook verschillende regels en normen, waardoor hetzelfde probleem niet overal hetzelfde wordt behandeld. Zo kan een probleem bij een technische venue weinig aandacht krijgen, terwijl het in de raad met veel publieke druk juist heel belangrijk wordt gevonden. Zo is het van belang om de image en venue van problemen overeen te laten komen om het draagvlak te vergroten (Baumgartner & Jones, 2009).

In de theorie spelen crises, publieke druk en politieke veranderingen een belangrijke rol als factoren die in staat zijn om de policy images of venues te beïnvloeden. Crises kunnen de bestaande routines onder druk zetten en een gevoel van urgentie creëren en publieke druk kan de manier waarop een probleem wordt geframed veranderen, welke beide invloed hebben op de policy image. Politieke verandering kan op zijn beurt de policy venues veranderen waardoor andere problemen de prioriteit krijgen. Deze drie factoren kunnen ervoor zorgen dat er plotselinge veranderingen in het beleid ontstaan.

Cruciaal in de theorie is dat beleid niet verandert door de beschikbaarheid van nieuwe kennis, maar dat er een andere kijk op een probleem ontstaat of het beleidsgebied wat over het probleem gaat verandert.

De theorie is later ook toegepast op verschillende beleidsdomeinen. True, Jones en Baumgartner (2007) deden onderzoek naar het milieubeleid in de Verenigde Staten, wat zich grotendeels heeft ontwikkeld volgens de uitgangspunten van de Punctuated Equilibrium Theory en gekenmerkt werd door lange perioden van stabiliteit en korte perioden van vernieuwing, aangestuurd door externe gebeurtenissen. Daarnaast is de theorie inmiddels toegepast op beleid op het gebied van sociale zekerheid door Breunig en Koski (2012) en op het gebied van gezondheidszorg door Green-Pedersen en Wilkerson (2006). De theorie is ook toegepast op lokaal beleid op het gebied van veiligheid in Britse steden door John en Bevan (2012). Dit toont aan dat de Punctuated Equilibrium ook gebruikt kan worden op lokaal niveau.

De Punctuated Equilibrium Theory verklaart dus al de statische aard van het adaptatiebeleid binnen de gemeente Oosterhout, maar geeft ook mogelijke oorzaken voor plotselinge versnellingen en veranderingen als gevolg van veranderde aandacht door crises, publieke druk of politieke verandering.

Binnen het lokale bestuur staat klimaatadaptatie vaak niet hoog op de agenda, wat ook in gemeente Oosterhout het geval was. Punctuated Equilibrium Theory helpt verklaren waarom het adaptatiebeleid na 2021 in een versnelling is geraakt. Door crises, publieke druk en politieke verandering te analyseren aan de hand van deze beleidsverandering ontstaat inzicht in hoe deze tot stand is gekomen.

Waar andere theorieën, zoals het Advocacy Coalition Framework (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993) en het Incrementalistische model (Lindblom, 1959), vaak uitgaan van langzame en geleidelijke verandering, kijkt Punctuated Equilibrium Theory juist naar abrupte en structurele beleidsveranderingen.

### 2.2.1 Externe crises

Met externe crises worden gebeurtenissen bedoeld waar de (in dit geval lokale) overheid weinig tot geen invloed op heeft kunnen hebben. Crises vormen binnen de theorie een belangrijke trigger voor beleidsveranderingen. Ze kunnen ervoor zorgen dat bestaande structuren en beelden doorbroken worden door plotseling veel aandacht op een onderwerp te vestigen.

Tijdens of kort na deze crises worden beleidskeuzes beïnvloed door een gevoel van urgentie en soms ook onzekerheid, waardoor sneller beslissingen worden genomen. In een normale (geen crisis-) situatie duren beleidsveranderingen zeer lang omdat veel verschillende stakeholders er anders naar kijken. In een crisissituatie wordt deze onenigheid sneller aan de kant geschoven om toch tot een resultaat te komen. Dit is het gevolg van de urgentie. (Shafi & Mallinson, 2023). Hierbij werken volgens Birkland (2006) vooral voelbare en zichtbare crises, zoals overstromingen, het sterkst door op de bestuurders, omdat deze crises heel zichtbaar de beperkingen van het bestaande beleid duidelijk blootleggen.

Hierbij is het ook belangrijk hoe men naar de crises kijkt en of dit daadwerkelijk als urgent wordt beschouwd. Het zijn niet enkel objectieve gebeurtenissen, maar ze moeten aangegrepen worden door beleidsmakers die via de crises hun ideeën introduceren (Boin et al., 2016). Ook 't Hart (1993) stelt dat crises pas invloed hebben als de beleidsmakers deze als urgent erkennen. Zo dient de crisis geframed te worden als een gevolg van verkeerd of falend beleid, waardoor een herziening hiervan wordt aangewakkerd.

Walgrave en Varone (2008) gebruikten de Punctuated Equilibrium Theorie om de beleidsveranderingen na het schandaal rond Dutroux, wie is veroordeeld voor het ontvoeren, mishandelen, verkrachten en vermoorden van meerdere jonge meisjes, te verklaren. Na deze gebeurtenissen vonden er grote veranderingen plaats binnen de politie en de rechterlijke macht omdat bleek dat hier gebreken waren omtrent deze zaak. Zo werden er signalen genegeerd en is er bij een huiszoeking onvoldoende onderzoek gedaan.

Andere voorbeelden van zulke crises zijn onder andere economische crises, oorlog, natuurrampen en gezondheids crises (Lundgren, Squatrito & Tallberg, 2018). Op gemeentelijk gebied zullen deze crises vaak kleinschaliger zijn en kan bijvoorbeeld gedacht worden aan overstromingen of (terugkerende) verkeersongevallen of lokale criminele activiteiten.

### 2.2.2 Publieke druk

True, Jones en Baumgartner (2006) beschrijven de publieke druk als 'veranderende niveaus van publieke aandacht'.

De media spelen hierin een belangrijke rol. Via framing kan de media bepalen welke problemen of welke delen van een probleem expliciet worden uitgelicht (Entman, 1993). Hierdoor sturen zij ook in de richting van bepaalde oplossingen en dus beleid. Deze invloed is het grootst in tijden van politieke onzekerheid, wanneer de beleidsmakers het meest gevoelig zijn voor de publieke opinie. In deze situatie dienen de media als 'policy amplifiers' die problemen kunnen versterken (Strömback & Vliegthart, 2011). Deze versterking wordt voornamelijk veroorzaakt door veel herhaling en indringende berichten. Uit een analyse van mediacycli blijkt dat beleidsmakers sterk reageren op pieken in media-aandacht, al helemaal wanneer deze versterkt wordt of leidt tot maatschappelijke onrust (Vliegthart & Walgrave, 2011).

Een voorbeeld hiervan is het ontstaan van de Affordable Care Act (ACA) in de Verenigde Staten. Hier kregen de problemen met betrekking tot zorgtoegang plotseling veel media-aandacht. Hierdoor werden er actiegroepen opgericht en werd er op die manier veel druk uitgeoefend op de regering. Het gevolg hiervan was een beleidsverandering en de invoering van de ACA (Jones & Baumgartner, 2012).

Op lokaal gebied zijn er twee soorten media die van invloed kunnen zijn: lokale en nationale media. Uit onderzoek van Van Aelst en Walgrave (2016) blijkt dat nationale media aanzienlijk meer invloed hebben op politieke partijen dan lokale media. Doordat de nationale media een groter bereik hebben,

ook binnen de gemeente, hebben zij meer invloed op de burgers dan lokale media. Hierdoor zijn politieke partijen sneller geneigd om op de nationale media te reageren. Nationale media spelen dus een sterkere rol in de vorming van beleid en maatschappelijke onderwerpen. Van Aelst en Walgrave (2016) zeggen dat politici en beleidsmakers vooral rekening houden met de media die ook hun kiezers en andere politici bereiken. In tijden van regionale verkiezingen krijgen lokale media vaak tijdelijk wel meer aandacht, maar is hun invloed nog niet zo groot dat ze echt concurreren met de nationale media. Dit komt onder andere doordat landelijke media standaard belangrijke en relevante thema's behandelen, waar lokale media ook vaak leuke lokale thema's behandelen. Het gevolg hiervan is dat nationale media vaak serieuzer worden genomen. Hier komt echter wel bij dat nationale media vaak over nationale en internationale zaken berichten, waardoor lokale problemen een minder grote rol spelen.

Holt en Barkemeyer (2012) deden op hun beurt onderzoek naar wereldwijde krantenartikelen en hun invloed in het oog van de Punctuated Equilibrium Theory. Hun conclusie was dat media hierin een grote rol kunnen spelen.

Naast de media kunnen ontevreden burgers ook een vorm van publieke druk uitoefenen. Dit kan onder andere geuit worden in de vorm van een burgerprotest, maar kan ook naar voren komen uit burgerij enquêtes of zelfs reacties op sociale media (Valenzuela, Arriagada & Scherman, 2012). Ook mond tot mond verspreiding kan de publieke opinie beïnvloeden en op die manier druk uitoefenen op de beleidsmakers. Volgens Koopmans en Statham (1999) speelt deze 'publieke mobilisatie' vooral een rol als deze gepaard gaat met grote media-aandacht. Zo kunnen media en burgerinitiatieven elkaar ook weer versterken, waardoor de publieke druk op de beleidsmakers vanuit meerdere hoeken komt (Koopmans & Statham, 1999).

### 2.2.3 Politieke verandering

Onder politieke verandering kan een verkiezingsuitslag worden verstaan die significant afwijkt van de vorige, waarbij machtsverhoudingen verschuiven en andere politieke partijen de bepalende posities innemen, maar ook veranderende partijprogramma's of andere bezetting van de regering of het College van B&W. True, Jones en Baumgartner (2006) beschrijven dit binnen de Punctuated Equilibrium Theory (PET) als een van de belangrijkste aanleidingen voor abrupte beleidsveranderingen. Een klassiek voorbeeld dat zij geven is een wisseling van de meerderheid in het Amerikaanse Congres, waarbij andere partijen de kans krijgen om hun beleid toe te passen en het bestaande beleid aan de kant schuiven. Zulke veranderingen leiden vaak tot een verandering van de politieke prioriteiten (Baumgartner & Jones, 2009).

Een grote verandering in de politieke samenstelling kan dus resulteren in een beleidsmatige koerswijziging, zowel inhoudelijk als institutioneel. In Nederland zou dit vergelijkbaar zijn met een politieke verschuiving van een rechts naar een links kabinet, waarbij thema's die eerder niet aan de orde kwamen zoals klimaat ineens veel aandacht krijgen of de visie op thema's zoals migratie compleet omdraait. Ook het veranderen van een portefeuillevverdeling kan al zorgen voor een andere politieke wind door een andere visie op bepaalde onderwerpen, zeker wanneer dit gepaard gaat met externe druk zoals crises of maatschappelijke onrust (Breunig & Koski, 2012).

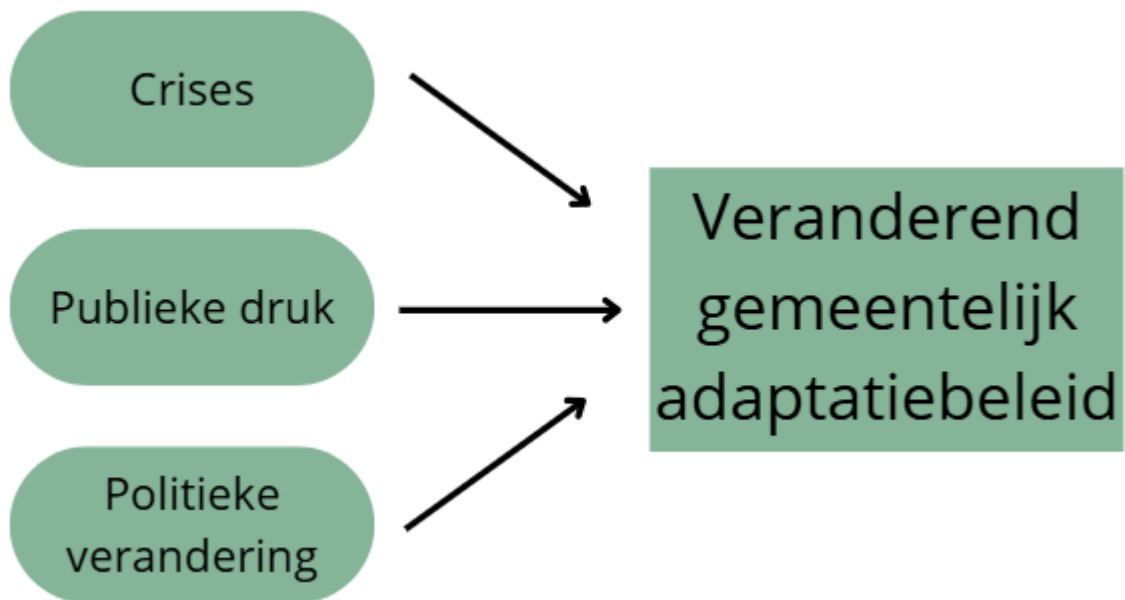
Scholten en Timmermans (2013) tonen bovendien aan dat de Punctuated Equilibrium Theory ook toepasbaar is op het Nederlandse lokale bestuursniveau. In hun analyse van het integratiebeleid in Rotterdam zien zij hoe politieke machtswisselingen leidden tot abrupte beleidsveranderingen, waarbij een andere visie dominant werd door de opkomst van een nieuwe partij.

Op gemeentelijk niveau kan politieke verandering dus optreden, ook wanneer de zetelverdeling nagenoeg gelijk blijft. Een nieuwe coalitie of een verandering in de samenstelling van het college van B&W kan leiden tot verschuivingen in prioriteiten, afhankelijk van de visies en belangen van de nieuw aangetreden partijen en wethouders. Wanneer bijvoorbeeld een partij met een progressieve kijk op klimaatadaptatie toetreedt tot het college en deze portefeuille overneemt, kan dat resulteren in een

versnelling van het beleid (Carter & Jacobs, 2014). In die zin kan ook op lokaal niveau sprake zijn van een punctuatie in beleid.

In gemeente Oosterhout zijn in 2022 de meest recente gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Hierdoor kan zowel op basis van de verkiezingsuitslag zelf als op basis van de samenstelling van het college en de verdeling van portefeuilles sprake zijn van politieke verandering.

### 2.3 Conceptueel model



Dit onderzoek zal proberen aan te tonen in hoeverre de drie thema's van de Punctuated Equilibrium Theory invloed hebben op het beleid van de gemeente Oosterhout. De pijlen in het model geven een direct verband aan door middel van beïnvloeding. Door de drie invloeden los van elkaar in het model te verwerken, wordt aangegeven dat deze invloeden los van elkaar te beoordelen zijn en er per invloed ook beoordeeld zal worden of er sprake is van invloed op het beleid.

# 3. Methoden

## 3.1 Onderzoeksstrategie

### 3.1.1 Strategie

Om de onderzoeksvraag "*In hoeverre is het beleid van de gemeente Oosterhout op het gebied van klimaatadaptatie tegen wateroverlast beïnvloed door crises, publieke druk en politieke verandering sinds 2021?*" te beantwoorden is een kwalitatief onderzoek gedaan. Hier is in dit onderzoek voor gekozen omdat het geschikt is om processen waar meerdere factoren bij komen kijken te analyseren. Dit onderzoek probeert te begrijpen waarom de veranderingen in het adaptatiebeleid hebben plaatsgevonden en heeft dus diepere en open vraagstelling nodig, wat in kwalitatief onderzoek centraal staat. Het gaat hier om de interpretatie van ervaringen en contexten, en dus niet om wetmatigheden zoals in kwantitatief onderzoek (Creswell, 2013).

Er is in dit onderzoek gekozen voor een verklarende casestudy om beleidsprocessen en -veranderingen diepgaand te kunnen analyseren (Yin, 2018; Creswell, 2013). Het diepgaande, wat Creswell (2013) benadrukt, zit hem in het feit dat er niet enkel wordt beschreven welke ontwikkelingen er in het adaptatiebeleid plaats hebben gevonden, maar dat er geprobeerd wordt een dieper inzicht te bieden in *hoe* deze veranderingen tot stand zijn gekomen en welke externe factoren - zoals crises, maatschappelijke druk en politieke verandering - hier invloed op hebben gehad.

Een casestudy is zeer geschikt voor een afgebakend onderzoek (Yin, 2018). Dit onderzoek is afgebakend in tijd (na 2021), plaats (gemeente Oosterhout) en heeft een specifiek onderwerp (klimaatadaptatie tegen wateroverlast).

Yin (2018) noemt tevens drie voorwaarden die van toepassing moeten zijn op het onderzoek om een casestudy geschikt te laten zijn.

Deze drie voorwaarden zijn:

- Het hebben van een verklarend karakter
- De onderzoeker heeft weinig tot geen controle over de gebeurtenissen of factoren in het onderzoek
- Het onderzoek gaat over een actueel onderwerp

Dit onderzoek zal verklaren hoe en waarom de veranderingen in adaptatiebeleid zijn ontstaan, zoals ook genoemd bij de diepgang. Daarnaast heeft de onderzoeker geen invloed gehad op de beleidsveranderingen of de factoren die in dit onderzoek aan bod komen. De onderzoeker is afhankelijk van de input van de verschillende bronnen en speelt hierin geen sturende of bepalende rol. Als laatste gaat dit onderzoek over een actueel onderwerp. Zoals eerder genoemd zijn klimaatadaptatie en wateroverlast thema's die op dit moment spelen en zijn de factoren crises, publieke druk en politieke verandering zaken die (gedeeltelijk) dagelijks terug kunnen keren. Er kan dus gesteld worden dat een casestudy een geschikte strategie is voor dit onderzoek.

De data voor dit onderzoek zijn verzameld door meerdere kwalitatieve bronnen te raadplegen. Er is hierbij gebruik gemaakt van triangulatie. Triangulatie houdt in dat verschillende bronnen worden gecombineerd om een vollediger en betrouwbaarder beeld van het onderwerp te schetsen (Creswell, 2013; Patton, 1999). Door het gebruik van verschillende bronnen is het mogelijk om informatie te verifiëren en uitkomsten beter te onderbouwen vanuit verschillende perspectieven. Daarnaast kunnen er tegenstrijdigheden uitgelicht worden, waardoor verder onderzoek nodig kan blijken te zijn. In dit onderzoek is de data verzameld uit beleidsdocumenten, interviews met verschillende betrokkenen en (sociale) mediaberichten. Door deze bronnen naast elkaar te leggen, ontstaat er een

duidelijk beeld van de situatie en welke factoren wel of geen rol hebben gespeeld in de beleidsvorming.

### 3.1.2 Oosterhout als casus

De gemeente Oosterhout is een geschikte casus voor dit onderzoek omdat het een middelgrote gemeente is die de afgelopen jaren heeft ingezet op klimaatadaptatie. Gemeente Oosterhout heeft sinds 2021 meerdere beleidsdocumenten opgesteld waarin klimaatadaptatie en de weerstand tegen wateroverlast naar voren komen als belangrijk thema binnen de gemeente. Dit terwijl het thema klimaatadaptatie voor deze periode maar zelden aan bod kwam in de beleidsdocumenten.

Daarnaast zijn ook de te onderzoeken factoren - crises, publieke druk en politieke verandering - aanwezig in de gekozen gemeente.

Gemeente Oosterhout heeft meerdere malen last gehad van wateroverlast door extreme neerslag. Deze incidenten vinden verspreid over een langere periode plaats, maar lijken in frequentie en impact toe te nemen. In lijn hiermee groeit ook de media-aandacht voor dit onderwerp en wordt het een groter thema onder de inwoners, waardoor ook de publieke druk toeneemt.

Als laatste is er in de gemeente ook sprake van politieke verandering. Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 zit er een nieuwe coalitie ten opzichte van de jaren ervoor met meer focus op klimaatgerichte thema's zoals adaptatie.

Door de combinatie en aanwezigheid van al deze factoren sluit gemeente Oosterhout goed aan bij dit onderzoek en de gebruikte theorie, waardoor het een geschikte casus is.

## 3.2 Dataverzameling

Dit onderzoek gaat met behulp van een kwalitatieve methode inzicht geven in de ontwikkeling van een beleid en welke factoren hierop van invloed zijn geweest. De dataverzameling is zo opgesteld dat er inzicht wordt verkregen in de ontwikkeling van het adaptatiebeleid, als ook in maatschappelijke en politieke invloeden op het beleid. Hierbij is gebruik gemaakt van drie soorten bronnen: beleidsdocumenten, semi-structureerde interviews en mediaberichten.

### 3.2.1 Documentanalyse

Voor dit onderzoek is een beleidsdocumentenanalyse uitgevoerd. Beleidsdocumenten vormen een belangrijke databron in dit onderzoek, omdat ze inzicht bieden in de formele besluitvorming en ontwikkeling van het beleid in de gemeente Oosterhout. Documentenanalyse is belangrijk in kwalitatief onderzoek omdat het ook een terugblik biedt op besluitvorming en beleid in het verleden (Bowen, 2009). Zo kan er inzicht worden gewonnen in hoe en wanneer het beleid zich heeft ontwikkeld door de tijd. Ook worden uit beleidsdocumenten de prioriteiten van het bestuur duidelijk en kunnen ze naast de vormgeving van het beleid ook politieke voorkeuren en keuzes tonen (Prior, 2003).

In dit onderzoek is gekeken naar beleidsdocumenten die (mogelijk) betrekking hebben op het klimaat- en waterbeleid in de periode tussen 2018 en 2025. Hieraan is ook de toekomstvisie 2013 toegevoegd, aangezien deze een lange doorlooptijd had en pas in 2021 werd vervangen. Hoewel dit onderzoek zich richt op de ontwikkelingen vanaf 2021, is het toch belangrijk om oudere documenten ook mee te nemen in de analyse. Hierdoor is het namelijk mogelijk om ontwikkelingen en veranderingen in beleid, taalgebruik en prioriteiten op te sporen en uit te lichten. Ook wordt inzichtelijk wanneer klimaatadaptatie tegen wateroverlast een belangrijk beleidsthema werd, maar ook wanneer het überhaupt een thema werd.

De documenten die zijn gebruikt zijn onder andere bestuursakkoorden, structuur- en omgevingsvisies, de toekomstvisie 2030, uitvoeringsagenda en uitvoeringsstrategie klimaatadaptatie en lokale partijprogramma's. Deze stukken zijn verzameld via openbare informatievoorzieningen of indien nodig opgevraagd bij de gemeente. Vervolgens zijn de documenten chronologisch geanalyseerd waarbij is gekeken naar ontwikkelingen in het vastgestelde beleid op het gebied van klimaatadaptatie, maar ook op andere signalen zoals het benoemen van risico's of problemen met betrekking tot wateroverlast en klimaatadaptatie.

De documenten zijn zo geanalyseerd op zowel inhoudelijke beleidselementen als tekstuele elementen. Bij tekstuele elementen kan gedacht worden aan hoe vaak bepaalde termen, zoals 'wateroverlast' of 'klimaatadaptatie', benoemd worden zonder dat deze direct zijn gekoppeld aan het beschreven beleid (Bowen, 2009).

Daarnaast is ook gekeken naar in hoeverre de beleidsdocumenten verwijzen naar de drie factoren die dit onderzoek uitlicht: crises, publieke druk en politieke verandering.

### 3.2.2 Mediaberichten

Naast beleidsdocumenten is er voor dit onderzoek ook gekeken naar berichtgeving vanuit de media. Hierbij is voornamelijk gekeken naar lokale nieuwsmedia zoals BN De Stem, Oosterhout Nieuws en Omroep Brabant. Deze analyse is van belang voor dit onderzoek omdat mediaberichten inzicht kunnen geven in hoe men reageert op beleidskwesties (Altheide & Schneider, 2013).

Als eerste wordt er in deze media-analyse gekeken naar hoe en hoe vaak crises zoals extreme neerslag en (structureel) wateroverlast worden gemeld. Hoe vaak en wanneer er sprake is geweest van crises en overlast is belangrijk om te kunnen bepalen of dit een oorzaak van veranderend beleid zou kunnen zijn.

Een ander belangrijk aspect van deze analyse is de vraag in hoeverre publieke druk zichtbaar wordt of wordt versterkt in de media. Mediaberichten zijn vaak een schakelpunt tussen inwoners en het bestuur. Ze lichten de zorgen van de inwoners uit en verspreiden een geluid wat de rest van de bevolking ook kan aanspreken, waardoor het voor bestuurders moeilijker wordt om deze zorgen te negeren (Koopmans & Statham, 1999).

De mediaberichten in dit onderzoek zijn verzameld via onder andere de eerder genoemde lokale nieuwssites BN De Stem, Oosterhout Nieuws en Omroep Brabant. Daarnaast zijn er algemene zoekopdrachten uitgevoerd om artikelen over de regio van de gemeente Oosterhout te kunnen vinden. De gevonden bronnen zijn vervolgens zowel op thema als op chronologische volgorde gesorteerd om een overzichtelijk beeld te krijgen van welke zaken in welke periode speelden. Bij deze analyse is onder andere ook gelet op taalgebruik, framing en het gevoel van urgentie in de berichten. Hierbij is gelet op hoe de media bepaalde zaken, zoals crises, uitlicht en dominant maken in de publieke opinie (Entman, 1993). De mediaberichtgeving wordt dus niet enkel als informatiebron geanalyseerd, maar ook als invloedrijke factor op zichzelf.

### 3.2.3 Interviews

Naast de documenten- en media-analyse zijn in dit onderzoek één op één semi-gestructureerde interviews afgenomen met direct betrokkenen binnen het lokale bestuur en de gemeenteraad. Interviews worden in kwalitatief onderzoek vaak gebruikt om meer inzicht te krijgen in de achterliggende context (Brinkmann & Kvale, 2018). Door middel van interviews kan duidelijk worden wat de motieven, belangen of andere opvattingen zijn achter een bepaald beleid, die in documenten vaak niet naar voren komen. Beleidsdocumenten zijn vaak formeel van aard en geven weinig achtergrondinformatie over hoe ze tot stand zijn gekomen en welke (persoonlijke) ervaringen en overwegingen van de beleidsmakers hierbij een rol hebben gespeeld.

Voor dit onderzoek zijn in totaal vier interviews gehouden met personen die betrokken zijn bij het thema klimaatadaptatie binnen de gemeente Oosterhout. Deze zijn gekozen door middel van 'purposive sampling'. Dit houdt in dat de geïnterviewden doelbewust zijn gekozen omdat deze personen relevante kennis over en ervaring met het onderwerp van het onderzoek hebben. Hierbij wordt de diepgang van de informatie verhoogd, worden er verschillende perspectieven belicht en zijn de resultaten uit de interviews inhoudelijk relevant (Palinkas et al., 2015).

Voor dit onderzoek zijn de volgende personen geïnterviewd:

- Guus Beenhakker. Wethouder namens D66 sinds 2022 met onder andere klimaatadaptatie en water en riool in zijn portefeuille.
- Marcel Willemsen. Voormalig wethouder namens CDA tussen 2010 en 2022. Hij had in zijn laatste termijn onder andere duurzaamheid in zijn portefeuille.
- Maria Dujardin. Raadslid namens GemeenteBelangen Oosterhout en binnen de partij verantwoordelijk voor klimaatadaptatie. GemeenteBelangen Oosterhout is al meerdere termijnen op rij de grootste partij in de lokale politiek.
- Paul Wesel. Raadslid namens VVD Oosterhout en binnen de partij verantwoordelijk voor klimaatadaptatie. VVD Oosterhout is al meerdere termijnen op rij bestuurspartij, maar krimpt inmiddels ten opzichte van andere partijen.

De interviews zijn semi-gestructureerd opgezet op basis van vooraf opgestelde interviewgids met meerdere open vragen en te bespreken onderwerpen, gericht op klimaatadaptatie tegen wateroverlast en de invloed en aanwezigheid van crises, publieke druk en politieke verandering. Door te werken met slechts een aantal vooraf opgestelde open vragen blijft er ruimte om dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan en door te vragen (Brinkmann & Kvale, 2018). Hierbij is geprobeerd te sturen op inhoudelijke diepgang van het gesprek, maar was er ook ruimte voor persoonlijke ervaringen en visies, die van dit onderzoek ook een belangrijk onderdeel zijn.

De interviews hebben waardevolle informatie opgeleverd ter aanvulling op de beleidsdocumenten. Ze hebben inzicht gegeven in hoe de beleidsveranderingen door verschillende betrokkenen zijn ervaren, maar ook in welke mate publieke druk wordt ervaren binnen de gemeentelijke politiek of het bestuur. Door de uitkomsten van de interviews naast de documenten- en media-analyse te leggen, ontstaat een compleet beeld van situatie en het proces van het veranderende beleid.

Alle interviews zijn met toestemming van de respondenten opgenomen en vervolgens getranscribeerd.

### 3.3 Data analyse

De in dit onderzoek verzamelde data is geanalyseerd met behulp van kwalitatieve analyses. Hierbij is gekozen voor een abductieve benadering. Dit wil zeggen dat er vooraf drie hoofdconcepten zijn vastgesteld waarnaar gezocht is (crises, publieke druk en politieke verandering), maar er ook ruimte was voor nieuwe thema's of andere inzichten die naar voren zijn gekomen (Timmermans & Tavory, 2012).

De interviews zijn na het transcriberen systematisch gecodeerd. Dit is gedaan omdat in de interviews veel verschillende informatie naar voren komt over onder andere motieven, beleidsveranderingen en persoonlijke ervaringen van de betrokken actoren (Brinkmann & Kvale, 2018). De interviews zijn gecodeerd met behulp van [Atlas.ti](https://atlas.ti.com/), waarmee de vooraf bepaalde codes aan delen tekst zijn toegewezen, maar ook de informatie die losstaat van de bepaalde codes zijn gecategoriseerd. Het coderen is gedaan aan de hand van de richtlijnen van Saldaña (2016), die stelt dat je door te coderen betekenis geeft aan data. Hiervoor is er abductief gecodeerd, waarbij er is gekeken naar de

voor dit onderzoek relevante onderwerpen, maar ook ruimte is gelaten voor andere of bredere onderwerpen. Vervolgens zijn deze codes samengevoegd in de overkoepelende code groepen die terugkomen in dit onderzoek, namelijk crises, publieke druk en politieke verandering.

De beleidsdocumenten en mediaberichten zijn in dit onderzoek gelezen en geanalyseerd op inhoud, maar niet gecodeerd. Deze bronnen hebben vaak een duidelijk onderwerp en zijn geordend, waardoor het toevoegen van codes niet direct nodig is om de informatie overzichtelijk te maken (Bowen, 2009).

### 3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

In kwalitatief onderzoek verwijst validiteit naar de mate waarin de resultaten van het onderzoek een geloofwaardige en accurate weergave van de werkelijke situatie zijn, zoals deze wordt ervaren door betrokken actoren (Creswell & Poth, 2018; Guba & Lincoln, 1982). Er bestaan twee soorten validiteit: de externe en interne validiteit. Externe validiteit wordt voornamelijk gebruikt bij kwantitatief onderzoek waar men resultaten wil generaliseren en gaat erover in hoeverre het onderzoek met een andere steekproef dezelfde resultaten zal genereren (Bryman, 2016). Bij een kwalitatieve casestudy is de externe validiteit vaak laag. De kans dat een onderzoeker dezelfde resultaten krijgt door dit onderzoek in een andere gemeente uit te voeren, is klein. De resultaten van het onderzoek zijn niet te generaliseren en kunnen per gemeente afwijken.

Kwalitatief onderzoek richt zich meer op het begrijpen van de case en de context en niet op het ontdekken van een patroon of het doen van een gecalculerde voorspelling. In kwalitatief onderzoek wordt in plaats van externe validiteit vaak transferabiliteit gebruikt (Guba & Lincoln, 1982). Dit houdt in dat het onderzoek genoeg details moet hebben om lezers de kans te geven om de situatie te vergelijken met een andere. Deze details zijn onder andere tijd, plaats en gebeurtenissen. Deze details komen in dit onderzoek onder andere naar voren door de aanwezigheid van de verschillende factoren uit te lichten, een specifieke gemeente te gebruiken en specifieke momenten te kiezen. Hierdoor kunnen lezers bepalen of een andere gemeente wel of niet vergelijkbaar is met de gemeente in dit onderzoek en is de transferabiliteit relatief hoog.

Ook de interne validiteit van dit onderzoek is hoog. Interne validiteit verwijst naar de mate waarin interpretaties en conclusies samenhangen met de beschikbare data. Door het gebruik van triangulatie wordt de interne validiteit sterk verhoogd doordat er vanuit verschillende invalshoeken naar de data gekeken kan worden en er zo een adequate interpretatie kan worden gedaan. Doordat de interviews zijn opgenomen en zijn getranscribeerd, kan er worden teruggekeken naar wat de respondenten precies zeiden. Door steeds terug te kunnen kijken naar de exacte woorden kan worden voorkomen dat de onderzoeker zijn eigen draai aan resultaten gaat geven (Whittemore et al., 2001). Door gebruik te maken van semi-gestructureerde interviews is er ruimte voor diepgang en reflectie. Er wordt bijvoorbeeld doorgevraagd of bepaalde ervaringen, maar ook eventuele onduidelijkheden worden hierdoor voorkomen. Dit zorgt voor betrouwbare data en interpretaties van de antwoorden van respondenten en resultaten. Als laatste is er aandacht besteed aan theoretische sensitiviteit (Charmaz, 2014). Dit wil zeggen dat er in de data is gezocht naar de betekenis van de data en deze niet te algemeen is behandeld.

Met betrouwbaarheid wordt de consistentie of herhaalbaarheid en de transparantie van het onderzoek bedoeld (Nowell et al., 2017). In dit onderzoek is geprobeerd een heldere werkwijze na te leven, zodat de lezer duidelijk inzicht krijgt in hoe de data zijn verzameld en geanalyseerd. Het gebruik van semi-gestructureerde interviews verhoogt de herhaalbaarheid van dit onderzoek omdat het duidelijk is welke vragen gesteld moeten worden. Hierdoor zullen er ook grotendeels dezelfde resultaten uit de interviews zullen komen wanneer deze opnieuw of door een andere onderzoeker gehouden zouden

worden. Er kan enkel een verschil in diepgang ontstaan, maar de grote lijn van de resultaten zou gelijk moeten zijn, wat volgens Drenth & Sijtsma (2006) en Morse et al., (2002) bij een betrouwbaar onderzoek ook het geval zou moeten zijn. Door de duidelijke samenstelling van de respondenten en geanalyseerde bronnen, de opzet van het interview, de analysemethode en de aanwezigheid van triangulatie zou voor dit onderzoek moeten gelden dat het betrouwbaar en herhaalbaar is. Geheel gestructureerde interviews kunnen de betrouwbaarheid nog verhogen omdat dit elke vorm van afwijking wegneemt. Echter is het voor dit onderzoek belangrijk om ook de diepte in te kunnen gaan tijdens het interview om de achterliggende invloeden en de impact ervan te kunnen achterhalen, wat opweegt tegen de verhoogde betrouwbaarheid. Open interviews zouden de betrouwbaarheid verlagen omdat er dan geen duidelijke lijn meer in het interview aanwezig is en de kans groot is dat er wordt afgedwaald naar een minder relevant thema of dat er juist te lang bij één onderdeel stil wordt gestaan. Open interviews zijn moeilijk te herhalen en dus niet goed voor de betrouwbaarheid.

## 4. Resultaten

Om te kunnen beoordelen welke factoren van invloed zijn geweest op de beeldvorming, is het belangrijk om voor ogen te hebben hoe het beleid zich door de jaren heen heeft ontwikkeld en wanneer er veranderingen hebben plaatsgevonden. Door dit chronologisch naast de aanwezigheid van crises, publieke druk en politieke verandering te leggen, ontstaat een duidelijk beeld van welke factoren invloed hebben kunnen uitoefenen op beleidsveranderingen. Om de resultaten overzichtelijk te houden, zijn deze opgedeeld in tijdvakken die eindigen met welke beleidsveranderingen er hebben plaatsgevonden. Hierdoor worden de verbanden tussen de drie factoren en de invloed op het beleid blootgelegd.

### Tot en met 2015

Het uitgangspunt van het gemeentelijk beleid in dit onderzoek is de Structuurvisie 2013. In deze visie ligt de focus voornamelijk op economisch en ontwikkelend vlak. Denk hierbij aan thema's als werkgelegenheid en bereikbaarheid, maar ook het uitbreiden van voorzieningen zoals recreatie en natuur om de aantrekkelijkheid van de gemeente te vergroten. Wel is er al oog voor milieu in deze Structuurvisie. Onder dit thema wordt echter bijna alleen gesproken over energiebesparing en het opwekken van windenergie. Daarnaast wordt nog kort ingegaan op het verbeteren van de luchtkwaliteit en het beperken van geluidshinder. Klimaatverandering zou, samen met enkele andere factoren die niet klimaat gerelateerd zijn, volgens deze Structuurvisie geen leidende factor in het beleid zijn en enkel kunnen zorgen voor accentverschuivingen (RHO Adviseurs voor leefruimte, 2013). Klimaatadaptatie speelt hier nog geen (grote) rol, dus kunnen vanaf hier veranderingen goed gemeten worden.

Voor deze periode zijn er al enkele incidenten die als crises bestempeld kunnen worden. Een bijzonder geval dat wel in het oog springt is de grote overlast in 1999. Hier bleef een wolkbreuk 2,5 uur boven Oosterhout hangen, wat resulteerde in veel overlast waarbij tunnelbakken en straten vol liepen en het water in huizen tot wel een meter hoog stond (KNMI, 1999). Deze overstrooming wordt ook aangekaart door Maria Dujardin van Gemeentebelangen Oosterhout. Dit incident is men door de jaren heen volgens haar niet vergeten en heeft meegespeeld in de visie van de partij, maar heeft toen dus nog niet geleid tot ingrijpen (2025).

Een van de weinige vroege voorbeelden van publieke druk komt uit 2006. BN De Stem (2006) berichtte over extreme neerslag met wateroverlast als gevolg in Noord-Brabant en ook specifiek Oosterhout. Dit lijkt in deze periode de enige crisis die terugkomt in de media en er wordt ook niet lang bij stilgestaan. Twee jaar later wordt er door Hamelink, via BN de Stem, (2008) wel gewaarschuwd voor mogelijk wateroverlast in de toekomst. Hierin wordt uitgegaan van een 'worst case scenario', waarbij delen van de stad en omgeving maar liefst twee tot vijf meter onder water zouden kunnen komen te staan. Hier worden vergelijkingen gemaakt met de watersnoodramp van 1953 en wordt door een beleidsmedewerker van Hoogwaterbescherming Noord-Brabant zelf gezegd dat het water nog hoger zou kunnen komen dan in 1953. In dit bericht wordt ook al de link gelegd met klimaatverandering en de gevolgen ervan, waaronder extreme neerslag. Dit lijkt echter een eenmalige mededeling in deze periode, waarna er langere tijd niet over de gevaren wordt bericht.

In 2012 viel het onderwerp klimaatverandering en klimaatadaptatie weer op bij Maria Dujardin (2025) van Gemeentebelangen Oosterhout, wat samen met VVD en PvdA de grootste partij was op dat moment. Het jaar 2012 was namelijk 'het jaar van de bij', waarmee werd aangegeven hoe het er op dat moment voor stond met de insectenpopulatie. Dit deed haar de ogen openen voor het feit dat het klimaat en de natuur er in zijn geheel op achteruit gingen. Hierop volgend heeft zij zich hard gemaakt voor een ander maaibeeld om de biodiversiteit te verbeteren (Dujardin, 2025). Hoewel adaptatie niet haar hoofdpunt was, betrok ze dit onderwerp toch op een breder vlak door ook klimaatverandering en de overstrooming van 1999 erbij te halen en op die manier aan te sturen op klimaatadaptatie en

mitigatie om problemen in de toekomst te kunnen voorkomen of beperken (Dujardin, 2025). Dit heeft er in die periode niet toe geleid dat klimaat hoog op de agenda kwam te staan, maar toont wel aan dat nationale initiatieven als publieke druk kunnen fungeren op lokale politici.

BN de Stem (2012) schreef in 2012 dat de gemeente Oosterhout gemiddeld 1 of 2 keer per jaar last heeft van wateroverlast door extreme regen. Dit lijkt normaal te zijn en niet te zorgen voor druk op een beleidsverandering, aangezien er in deze periode weinig gebeurt op het gebied van klimaatadaptatie. Dit is echter een algemene mededeling over meerdere jaren. Het feit dat deze crises niet terug te vinden zijn in de lokale media, laat zien dat deze mate van wateroverlast als normaal werd beschouwd en de media geen reden zagen om hier expliciet over te berichten. Hierdoor blijft de publieke druk in deze periode zeer beperkt.

Politiek gezien zijn er weinig veranderingen te vinden in deze periode. VVD (5 zetels), PvdA (5 zetels), Gemeentebelangen Oosterhout (5 zetels) en CDA (4 zetels) zijn de grootste partijen en verdelen de portefeuilles in het College van B&W (AlleCijfers, 2025). In 2014 werd PvdA vervangen door SP met 4 zetels (Omroep Brabant, 2017). Verder groeien Gemeentebelangen Oosterhout en VVD naar 6 zetels en blijft CDA op 4 zetels staan (AlleCijfers, 2025). Deze subtiele veranderingen brengen geen ander beleid teweeg. Deze partijen borduren voort op de Structuurvisie 2013 en gaan in het coalitieakkoord 2014-2018 voornamelijk in op economische zaken, regionale samenwerking en besparingen (Gemeente Oosterhout, 2014). Dit was een nasleep van de economische crisis, waardoor er ook weinig ruimte was voor vooruitstrevend beleid met veel investeringen (Willemsen, 2025; NOS, 2013). Wel werd er al een start gemaakt met het promoten van lokale initiatieven op het gebied van verduurzaming van gebouwen om toch iets van duurzaamheidsbeleid in te voeren (Gemeente Oosterhout, 2014).

In de eerste jaren na 2013 wordt er lange tijd niets aan het adaptatiebeleid veranderd. Er verschijnen geen nieuwe documenten die klimaatadaptatie of de gevaren van klimaatverandering expliciet uitlichten of benoemen, of aansturen op nieuw beleid. Dit is te verklaren aan de hand van de politieke stabiliteit en het feit dat er weinig sprake is van crises of publieke druk.

Als we kijken naar de aanwezigheid van crises in de periode na 2013, zien we dat de trend van hiervoor zich nog even voortzet. Extreme neerslag komt nog niet echt in op en de twee keer per jaar zet zich redelijk door zonder extra aandacht vanuit de media. Uitzondering hierop is de extreme neerslag in 2014 in Noord-Brabant die zelfs het nationale nieuws haalt, wat veel invloed kan hebben op de publieke opinie. Deze neerslag zorgde voor veel problemen op de weg en voor woningen, waardoor de brandweer meerdere keren moest uitrukken (NOS, 2014). Verder bericht de nationale media op dit moment nog enkel over wateroverlast wanneer het uitzonderlijke gevallen betreft, zoals toen een groot deel van het land kampte met extreme neerslag en er in Heerlen lokaal maar liefst 120 mm viel, iets wat slechts eens in de 850 jaar voorkomt (NOS, 2014).

## 2016-2018

Vanaf 2016 lijkt wateroverlast door extreme neerslag vaker voor problemen te gaan zorgen.

Via Omroep Brabant maakt Bekker (2016) melding van noodweer in Noord-Brabant met zware buien en onweer. Binnen de gehele provincie zijn meldingen van wateroverlast en ondergelopen kelders. Tevens liepen er verschillende tunnelbakken vol water en moesten er zelfs mensen bevrijd worden uit gestrande en ondergelopen auto's (Vorstermans, 2016; BN de Stem, 2016).

Later in dit jaar liep er nogmaals een tunnelbak vol en kwamen er auto's vast te zitten in de gemeente Oosterhout (BN de Stem, 2016). Naast deze buien die de gemeente Oosterhout troffen, zijn er ook voorbeelden van extreme neerslag in de regio ten oosten van de gemeente. Deze buien zorgden in combinatie met hagel voor zeer veel overlast en hadden miljoenen euro's aan schade als gevolg (NU.nl, 2016). Deze buien bereiken ook het landelijke nieuws, iets wat sinds dit jaar steeds vaker voorkomt en voor veel publieke druk kan zorgen.

Ook wordt sinds dit jaar steeds nadrukkelijker de koppeling met de klimaatverandering gemaakt. BN De Stem (2016) benadert later in het jaar, na wederom een hoosbui die wateroverlast veroorzaakt,

een weerman om deze extreme regen te verklaren. Zijn verklaring luidt dat de lucht tegenwoordig sneller warm en vochtig kan worden. Wanneer deze warme luchtstroom in botsing komt met een koude luchtstroom, krijg je een onrustige lucht. Dit zorgt dan op zijn beurt voor plotselinge zware neerslag. Door de opwarming van de aarde kan de lucht niet alleen meer vocht opnemen, maar wordt ook het plotselinge effect door de temperatuurverschillen versterkt (BN De Stem, 2016)(KNMI, z.d.). Hier is te zien dat de media dieper op het onderwerp ingaan dan voorheen en ook het achterliggende probleem belichten. Over deze zelfde bui worden niet veel later nog meer artikelen gedeeld door BN De Stem en Omroep Brabant, wat aangeeft dat de media dit onderwerp nu toch stevig oppakt, terwijl er bij de eerdere incidenten slechts melding werd gedaan. We zien voor het eerst dat de lokale media het probleem beginnen te framen door er herhaaldelijk over te berichten en ze op die manier inspelen op de publieke opinie en publieke druk uitoefenen op de beleidsmakers.

Volgend op de toename van weersextremen publiceert het Sluijter van het KNMI (2016) ook een artikel om uit te leggen hoe het komt dat zulke extreme weersomstandigheden kunnen plaatsvinden. Een kleine maand later laat BN De Stem (2016) hovenier Jan van den Heijkant uit Oosterhout aan het woord. Hij geeft aan een trend te zien in het aanleggen en onderhouden van tuinen: de verstening. Iets wat wordt bevestigd door het Sociaal Cultureel Planbureau. Het is praktisch voor de bewoners, maar problematisch voor de omgeving. Dit wordt ook onderstreept door Aad van Diemen van de natuurvereniging IVN Mark en Donge. Al deze particuliere versteende tuinen representeren een grote oppervlakte binnen de gemeente, wat met oog op de waterhuishouding zeer ongunstig is (BN De Stem, 2016). Dit is het eerste voorbeeld waar ook lokale burgers, bedrijven en organisaties aan het woord komen en hun zorgen uiten over de huidige staat van de leefomgeving en de gevaren ervan met betrekking tot wateroverlast. Met dit bericht stuurt de media aan op participatiebeleid en eigen initiatief door burgers door expliciet te benoemen waar de kansen liggen om overlast te voorkomen; bij de burger zelf. Ook pakt de nationale media het onderwerp sinds 2016 steeds vaker op. De NOS deed in samenwerking met het KNMI een onderzoek naar de hoeveelheid hoosbuien tussen 2006 en 2015. Hierbij is ook gekeken naar welke locaties hier het vaakst mee te maken hebben gehad. Hieruit blijkt dat gemeente Oosterhout in vergelijking met andere gemeenten relatief vaak werd getroffen (NOS, 2016). Deze benoeming in nationale media legt het probleem dat de gemeente heeft bloot voor burgers en bestuurders, die hier hun eigen conclusies aan kunnen verbinden waardoor de publieke druk op beleid tegen dit probleem toeneemt.

Na een nieuwe piekbui in april 2017, waarbij wederom straten onder lopen met schade aan woningen tot gevolg, volgt er een droge periode (BN de Stem, 2017). In dit artikel wordt wel nogmaals gewezen op de versteende tuinen. Zo zien we dat niet alleen crises worden herhaald in de media, maar ook oplossingen. In de jaren '17, '18 en '19 is het door de droogte rustig op het gebied van wateroverlast. Het is goed te merken dat de media inspeelt op actuele problemen die de lezers aanspreken en zich minder focussen op structurele zaken die op de lange termijn spelen.

Het eerstvolgende beleidsdocument dat gepubliceerd werd na deze jaren is de Toekomstvisie 2030, welke werd uitgebracht in 2018. De toekomstvisie 2030 is geschreven vanuit het perspectief van 2030. Dit document is opgesteld in samenspraak met meer dan duizend inwoners van de gemeente (Gemeente Oosterhout, z.d.). Deze samenwerking zou een beeld moeten scheppen van waar de gemeente naartoe wil, maar het is geen zelfbindend beleidsdocument. Er worden hier enkel ambities uitgesproken en er wordt een voorspelling gedaan, zonder dat er direct concrete plannen aan verbonden zijn (Gemeente Oosterhout, 2021).

Wat uit de toekomstvisie sterk naar voren komt, is dat Oosterhout een groene gemeente wil zijn. Zelf spreken zij over 'een groene oase'. Hier begint klimaatadaptatie voorzichtig een onderwerp van gesprek te worden. Op dit moment wordt het welzijn van bewoners, planten en dieren in de gemeente als hoofdreden genoemd, maar wordt ook al het belang van wateropvang benoemd door de toename van extreme neerslag als gevolg van klimaatverandering. In de toekomst ziet de gemeente dit gebeuren door de aanleg en het koesteren van groen. Eveneens wordt er gesproken over de aanleg van een multifunctioneel waterplein in de stad (Gemeente Oosterhout, 2018). Dit waterplein komt echter niet terug in andere beleidsdocumenten en volgens wethouder Guus Beenhakker (2025), die

onder andere klimaatadaptatie in zijn portefeuille heeft, is dit plan ook niet meer actueel. In de toekomstvisie komt als laatste nog naar voren dat de gemeente ernaar streeft om burgers te stimuleren om hun spreekwoordelijke steentje bij te dragen en juist verstening tegen te gaan door hun tuinen te vergroenen. De algemene tendens van dit stuk blijft echter gericht op economie, regionale samenwerking en aantrekkelijkheid van de gemeente, wat ook in lijn is met het coalitieakkoord 2014 - 2018. Klimaatadaptatie is geen thema op zich, maar een nuttige bijkomstigheid van een aantrekkelijke gemeente (Gemeente Oosterhout, 2018).

Dit is wederom te verklaren door de politieke stabiliteit van dat moment. Het document is gepubliceerd aan het einde van een beleidstermijn door een coalitie die voor een groot deel bestaat uit partijen die ook al het vorige bestuur vormden en veelal conservatief op het gebied van klimaatbeleid. Het feit dat klimaatadaptatie toch kort benoemd wordt, kan het gevolg zijn van de crises en publieke druk die in de voorgaande jaren zijn opgekomen. Dit wordt ook onderstreept door Paul Wesel (2025) van de VVD. Hij geeft aan dat de VVD in Oosterhout voor 2018 nog niet bezig was met klimaatadaptatie. Volgens Wesel heeft dit zich vanaf 2018 binnen de partij ontwikkeld en is dit ontstaan naar aanleiding van de extreem droge jaren 2017 en 2018 waardoor onder andere sproeiverboden werden ingesteld. In combinatie met hitte zorgde deze droogte ook voor veel natuurbranden in de regio (Klimaatadaptatie Provincie Noord Brabant, 2025). Binnen de partij lijkt de aandacht voor algemene adaptatie dus te zijn vergroot door crises. De eerste reactie was het tegengaan van de problemen van droogte, maar veel adaptatiemaatregelen kunnen breder worden ingezet waardoor er ook direct naar wateroverlast en hitte werd gekeken. De voorgaande crises betreft wateroverlast zouden zelf echter geen invloed hebben gehad op het partijprogramma van de VVD (Wesel, 2025). Ook Marcel Willemsen (2025) licht uit dat het CDA in deze periode voor deze tijd ook niet progressief was op het gebied van klimaatadaptatie.

## 2018-2020

In 2018, na de gemeenteraadsverkiezingen, is er in de Oosterhoutse politiek een opvallende verschuiving te zien. Gemeentebelangen Oosterhout boekt een grote winst en groeit naar 10 zetels, terwijl de VVD blijft staan op 6. Opvallend is dat SP en PvdA niet meer terug te vinden zijn en dat GroenLinks met 5 zetels sterk opkomt als progressieve partij op het gebied van klimaatbeleid (AlleCijfers, 2025). Gemeentebelangen Oosterhout, VVD en CDA vormen samen de coalitie (Gemeentebelangen Oosterhout, 2018; Musters, 2018).

Gemeentebelangen Oosterhout heeft als centrale partij duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving hoger op de agenda staan in deze periode, waardoor dit ook terug is te vinden in het coalitieakkoord (Gemeentebelangen Oosterhout, 2018; Gemeente Oosterhout, 2018). Hierin wordt onder andere gesproken over het herontwikkelen van kwetsbare gebieden, zoals het stadscentrum, maar wordt nog niet verder ingegaan op de aanpak ervan of de termijn waarin dit moet gaan gebeuren. Deze verandering in het beleid sluit goed aan op de crises die in de jaren '16 en '17 plaatsvonden, evenals op de publieke druk die in deze periode toenam. Willemsen (2025) geeft aan dat crises wel degelijk een rol speelden in de beleidsvorming op het gebied van klimaatadaptatie in deze periode. Daarnaast licht hij de rol van hogere overheden uit. Volgens hem kreeg de gemeente ook veel input vanuit de rijksoverheid en de provincie over de aanpak van klimaatproblemen en de implementatie van klimaatadaptatie.

Vanaf 2018 worden er hierdoor al kleine initiatieven in het leven geroepen die gericht zijn op klimaatadaptatie, voornamelijk ook door middel van burgerparticipatie. Zo probeert de gemeente inwoners aan te sporen om verharding tegen te gaan door bijvoorbeeld tegelwip acties op te zetten, waarbij inwoners tegels uit hun tuinen verwijderen en vervangen door groen. Daarnaast wordt ook het aanleggen van geveltuinen in de binnenstad en straten met weinig ruimte in gang gezet met behulp van subsidies. Ook investeert de gemeente zelf nog in het verbeteren van de openbare ruimte door in de meeste kwetsbare gebieden, zoals de zeer versteende wijk Oosterheide, wadi's aan te leggen. Dit alles wordt later ook nog uitgebreid met een subsidie voor regentonnen om meer water te kunnen

opslaan bij hevige neerslag, wat dan gebruikt kan worden in droge periodes (Gemeente Oosterhout, 2018; Willemsen, 2025). Wel moet gezegd worden dat dit kleine initiatieven zijn en dat de focus in deze periode nog voornamelijk ligt op wonen, economie en veiligheid en voor de klimaat thema's nog meer op duurzaamheid en energietransitie dan op adaptatie (Gemeente Oosterhout, 2018). Er is echter wel een verandering in gang gezet.

Na de droge jaren 2017, 2018 en 2019 neemt het aantal incidenten met wateroverlast weer toe. In de zomer van 2020 vindt deze omschakeling plaats, wanneer zware onweersbuien met hevige neerslag na een warme en droge periode plotseling voor veel overlast zorgen in het zuiden van het land (BN de Stem, 2020). Deze buien, in combinatie met krachtige wind, zorgden niet alleen voor wateroverlast, maar brachten ook schade en zelfs de afsluiting van een snelweg met zich mee (DPG Media B.V., 2020)(Stuve, 2020). Samen met deze buien neemt ook de media-aandacht voor het onderwerp weer toe. Allereerst licht Oosterhout Nieuws (2020) de uitdagingen voor het waterschap uit met het oog op klimaatverandering. Hierin wordt ingespeeld op de kosten van de komende projecten, maar ook op het maatschappelijk belang van klimaatadaptatieve maatregelen. Hiermee wordt ingespeeld op de urgentie van het probleem en de gevaren van uitblijvend beleid, wat de publieke opinie flink kan beïnvloeden. De nationale media lijkt het onderwerp in deze periode nog minder zwaar op te pakken dan de lokale media. Uitzondering hierop zijn de overstromingen in Limburg die in 2021 werden veroorzaakt door een combinatie van extreme neerslag en hoge piekafvoer van de rivieren (Schuttenhelm, 2022).

Hierop volgend worden er twee beleidsstukken gepubliceerd waar klimaatadaptatie aan bod komt. In de uitvoeringsstrategie 2021-2023 wordt relatief weinig gezegd over de aanpak. Uit dit document komt naar voren dat de gemeente vanaf 2023 klimaatadaptatief wil gaan handelen. Echter worden hier al wel kanttekeningen bij gezet door onder andere te benoemen dat er voor de jaren 2022 en 2023 nog geen budget voor klimaatadaptatie is vrijgemaakt. Hiervan zal de uitvoering afhankelijk zijn. De jaren tot 2023 zullen voorsnog gebruikt worden om helder te krijgen wat er nodig is om bijvoorbeeld nieuwbouwprojecten klimaatbestendig vorm te geven en dit vast te leggen in beleid. Uit de uitvoeringsstrategie blijkt dat het streven van de gemeente in deze periode om volgens de afspraken in het DPRA in 2050 volledig klimaatbestendig te zijn (Gemeente Oosterhout, 2021).

In hetzelfde jaar werd ook de Omgevingsvisie gepubliceerd. In de Omgevingsvisie 2021 is het beleid opgenomen wat op dit moment wordt geïmplementeerd. Dit document vervangt de Structuurvisie 2013 doordat er een nieuwe nationale wet in werking is getreden, de Omgevingswet, die gemeenten verplicht stelt om een omgevingsvisie op te stellen (Informatiepunt Leefomgeving, z.d.). Deze visie borduurt voort op de eerder genoemde toekomstvisie 2030 en zal een deel van de daarin genoemde plannen concreet maken. Vergroening wordt dan ook al snel in het document aangekaart als een van de kernpunten van de visie. De gemeente spreekt hierin tevens uit een voorbeeldfunctie te willen bekleden op het gebied van klimaatadaptatie en duurzaamheid. Naast actieve vergroening is het de bedoeling om de doelen te bereiken door verschillende aspecten met elkaar te combineren. In de omgevingsvisie wordt aangegeven dat de gemeente nog aan de slag gaat met de daadwerkelijke uitwerking van het beleid klimaatadaptatie (Gemeente Oosterhout, 2021). Het is echter al een groot verschil ten opzichte van de structuurvisie 2013 dat klimaatadaptatie en wateroverlast expliciet behandeld worden en zelfs een apart thema vormen in de visie. Volgens Willemsen (2025), die aan deze Omgevingsvisie heeft gewerkt sinds 2018, is een belangrijke reden om klimaatadaptatie hierin op te nemen de overlast die de gemeente in de jaren voor 2018 heeft ervaren, evenals de sturing vanuit provincie en rijksoverheid. Tevens wordt aangegeven dat Oosterhout tijdig is begonnen met het investeren in riolering en de scheiding ervan en het aanleggen van wadi's om de grootste problemen met betrekking tot wateroverlast te kunnen voorkomen (Willemsen, 2025).

## 2022-heden

In 2022 vindt de grootste politieke verschuiving van de laatste jaren plaats. Gemeentebelangen blijft met 8 zetels de grootste partij. Daarna is te zien dat VVD en CDA wat zetels verliezen en Gezond Burger Verstand en D66 groeien. GroenLinks verliest een zetel, maar blijft samen met Gezond Burger Verstand en VVD de tweede partij (AlleCijfers, 2025). De coalitie wordt gevormd door Gemeentebelangen, GroenLinks, VVD en D66 (Gemeente Oosterhout, 2025). Hiermee komen er twee vooruitstrevende partijen op het gebied van klimaatadaptatie in het college bij met GroenLinks en D66. Beide partijen zetten hoog in op klimaatbeleid en adaptatie, wat ook terug te zien is in het coalitieakkoord 'De Stap Vooruit' (GroenLinks Oosterhout, 2022)(D66 Oosterhout, z.d.). In dit akkoord komen de 'Sustainable Development Goals' nadrukkelijk aan bod met een legenda en directe verwijzingen naar de doelen in de geschreven tekst. Daarnaast komen ook klimaatadaptatieve maatregelen nu nadrukkelijk naar voren. Zo wordt er bij nieuwbouwprojecten sterk ingespeeld op klimaatadaptatie door onder andere groene daken en wateropvang rondom en onder de gebouwen, maar wordt ook de bestaande ruimte aangepakt door het kappen van bomen zo veel als mogelijk te voorkomen en wanneer toch nodig er meerdere terug te plaatsen en het vergroenen van versteende openbare ruimte, onder andere door waar mogelijk wegen en paden te versmallen om meer ruimte te creëren voor groenstroken. Daarnaast zal er ook meer gebruik gemaakt gaan worden van bestaande stedelijke waterlopen zoals het Wilhelminakanaal, wat goed gebruikt kan worden voor het opvangen en afvoeren van water. De gemeente gaat vanaf nu ook nog meer inzetten op informatieverbreiding over klimaatadaptatie, waardoor burgers leren hoe zij hun steentje kunnen bijdragen en de beschikbare subsidies voor iedereen bekend en bereikbaar worden. Ook is er voor het eerst een begroting vastgesteld voor de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen. Het akkoord zegt dat de coalitie het klimaatadaptief handelen in 2024 geborgd wil hebben in het beleid, waardoor er vanaf nu proactief gehandeld zou moeten worden in plaats van reactief (Gemeente Oosterhout, 2022; Beenhakker, 2025). Klimaatadaptatie is in dit akkoord duidelijk naar voren geschoven en is sinds 2022 een van de belangrijkste punten in het gemeentelijk beleid.

In 2023 wordt vervolgens een vernieuwde uitvoeringsstrategie klimaatadaptatie (2024 tot 2030) vastgesteld. In de uitvoeringsstrategie 2024-2030 wordt net als in de voorganger aangegeven dat het DPRA gevolgd zal worden en dat het doel is om in 2050 klimaatbestendig te zijn. In deze nieuwe strategie wordt echter water robuustheid los van klimaatbestendigheid genoemd, wat impliceert dat hier aparte aandacht voor is. Er wordt dan ook aangegeven dat de gemeente hier reeds mee bezig is door het aanleggen van wadi's. Ook wordt er actief op geacteerd om burgers in de adaptatie te betrekken. Zo zijn er verschillende regelingen voor burgers om klimaatvriendelijke tuinen of gevels te realiseren (Gemeente Oosterhout, 2023). Hiervoor worden de volgende diensten aangeboden en georganiseerd: Subsidies voor klimaatvriendelijke tuinen en daken, tuincoaches die je helpen je tuin praktisch maar toch groen en klimaatbestendig in te richten, het NK tegelwippen, de gratis tegeltaxi die de gewipte tegels komt ophalen en de mogelijkheid tot het aanvragen van geveltuinten (Gemeente Oosterhout, z.d.; Beenhakker, 2025). Om dit soort initiatieven van de grond te krijgen, wordt er, zoals ook vastgesteld in het bestuursakkoord 2022, ook veel ingezet op kennisdeling met de burgers. Dit gebeurt door middel van informatieavonden, flyers en op scholen. Onderdeel hiervan is ook het vergroenen van de schoolpleinen. Als laatste wordt het doel gesteld om voor 2050 minimaal 5% van de verharde openbare ruimte te ontharden (Gemeente Oosterhout, 2023).

In deze strategie is te zien dat er ten opzichte van de uitvoeringsstrategie 2021-2023 dieper op de aanpak wordt ingegaan en er concrete plannen worden aangehaald, de echte versnelling lijkt hier dus pas te ontstaan. De doelen uit deze uitvoeringsstrategie lijken inmiddels echter ook al bijgesteld te zijn. Zo zegt Beenhakker (2025) dat Oosterhout het DPRA niet meer strikt volgt en sneller klimaatbestendig wil zijn. Hierbij wordt als voorbeeld genoemd om klimaatadaptatie met alle reeds geplande projecten mee te nemen en hij de 5% ontharding in 2040 al gerealiseerd wil hebben.

Na deze politieke verschuiving en het vaststellen van de nieuwe uitvoeringsstrategie klimaatadaptatie vinden er nog een aantal incidenten plaats. In 2023 hebben de inwoners van Oosterhout een

recordhoeveelheid aan neerslagschade geclaimd van €459.000,-; dit kwam voornamelijk door zomerbuien (AD, 2024). In 2023 volgen ook de verkiezingen voor het waterschap, wat via partijprogramma's en propaganda op zijn beurt ook weer aandacht vraagt voor de huidige problemen. Dit zorgt wederom voor meer bewustzijn bij inwoners.

Ook in 2024 komen incidenten met wateroverlast door extreme neerslag nog een aantal keer voor. Zo was er sprake van terugkerende overlast in een nieuwe wijk in Dorst, wat door wethouder Beenhakker wordt toebedeeld aan klimaatverandering en een ongunstige ligging in een voormalig beekdal (Peeters & Van Wolffelaar, 2024)(Beenhakker, 2025). Ook de Abdis van Thornstraat wordt meerdere keren op rij slachtoffer van extreme neerslag, waarbij panden meermaals onder water komen te staan (Van Yperen & Klaverveld, 2024). Als laatste moet de brandweer uitrukken naar de Burgemeester van Beugenstraat, waar ook sprake is van wateroverlast (oozo.nl, 2024). Deze incidenten zorgen voor klachten van de bewoners van de eerder genoemde nieuwe wijk in Dorst door de aanhoudende overlast van hemelwater, waarbij niet alleen de straten, maar ook kruipruimtes onderlopen en zich zelfs zinkgaten voordoen (Van Wolffelaar, 2024). Dit is het enige voorbeeld waarbij burgers direct van zich laten horen en druk uitoefenen op de gemeente. Ook het voorbeeld van de Abdis van Thornstraat, die drie weekenden op rij te maken krijgt met wateroverlast door de hevige neerslag, zorgt voor druk op het bestuur. Een meubelzaak heeft hier keer op keer dusdanig veel last van gehad dat de elektra moest worden afgesloten en de winkel tijdelijk gesloten moest worden. Uiteindelijk besloot deze zaak om per direct een ander pand te zoeken en de huidige locatie achter zich te laten. Dit is ruimschoots in de media geweest, waardoor de problemen ook veel inwoners hebben bereikt. In deze berichten werd ook duidelijk de nadruk gelegd op het feit dat het een probleem is dat langer speelt en worden termen gebruikt als 'alweer' en 'de zoveelste keer' en worden er verwijten gemaakt richting de Oosterhoutse riolering (Marcelissen & Van Wolffelaar, 2024). Wat betreft directe klachten van inwoners en bedrijven lijken het geval van deze meubelzaak en de bewoners van de wijk in Dorst een geval op zich te zijn. Dujardin (2025) geeft aan weleens te merken dat mensen het over de weersomstandigheden hebben, maar dat dit niet in de sfeer is van een klacht of structureel probleem. Tevens zijn alle geïnterviewden het erover eens dat er eigenlijk geen sprake is van klagende inwoners en ook niet van burgerinitiatieven of -protesten (Beenhakker, 2025; Dujardin, 2025; Wesel, 2025; Willemsen, 2025).

Dit jaar stelde EenVandaag ook de vraag of gemeenten wel snel genoeg handelen, wat de publieke opinie aanspreekt. Zij koppen hierbij ook "Winkels en huizen staan voortdurend onder water, zo ook in het Noord-Brabantse Oosterhout." (Eenvandaag, 2024).

Uit de hierna opgestelde 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2024-2026' wordt verder ingegaan op de doelen uit de uitvoeringsstrategie en wordt uitgelegd hoe de gemeente wil gaan handelen. Hierbij worden plannen concreet gemaakt en worden prioriteiten aangegeven. Hierin wordt tevens uitgelicht welke gebieden binnen de gemeente het meest kwetsbaar zijn voor wateroverlast. Deze gebieden zijn bepaald aan de hand van stresstesten en visueel weergegeven met behulp van kaarten (Gemeente Oosterhout, 2024; Beenhakker, 2025). In deze uitvoeringsagenda worden tevens tien fysieke projecten genoemd die de komende jaren uitgevoerd dienen te worden. Deze hebben allemaal betrekking op onder andere wateroverlast. Deze projecten en locaties zijn naar voren gekomen uit de stresstesten en hier lijken voor de gemeente 'onacceptabele situaties' voor te kunnen gaan komen. Onder onacceptabele situaties verstaat gemeente Oosterhout situaties waarbij onder andere hoofdwegen onbegaanbaar raken, water gebouwen in kan stromen en vitale infrastructuur kan uitvallen, allen bij een bui die eens in de 10 jaar voor zou kunnen komen (Gemeente Oosterhout, 2024).

Een voorbeeld van een van deze projecten is de reconstructie van de Burgemeester Holtroplan, die in 2024 en 2025 is uitgevoerd. Deze verkeersader was in 2024/2025 toe aan onderhoud door de slechte staat van het asfalt. Dit heeft de gemeente aangegrepen als een kans om ook direct de riolering in dit gebied aan te pakken en meer wadi's en groenstroken aan te leggen (Gemeente Oosterhout, 2025). Ook wordt een waterverbinding besproken die het noorden en het zuiden van de gemeente met elkaar verbindt. Deze verbinding helpt bij het afvoeren van water bij extreme neerslag,

en tegelijkertijd bij de aanvoer in droge tijden en zal binnen de komende 20 jaar gerealiseerd moeten zijn. (Gemeente Oosterhout, 2024)(Beenhakker, 2025).

Wethouder Guus Beenhakker geeft aan dat dit nieuwe beleid, waar een stevigere aanpak uit blijkt dan in de voorgaande jaren het geval was, niet het gevolg is van de crises die de laatste jaren hebben plaatsgevonden. Hij merkt daarnaast ook niet direct dat dit van invloed is op de raadsleden en hun partijen, al geeft hij wel aan dat incidenten helpen bij het maken van het vooruitstrevende beleid dat gemeente Oosterhout wil voeren, omdat je het over een aantoonbaar probleem hebt waar iedereen last van heeft. Hierdoor is de noodzaak van het beleid en de daadwerkelijke uitvoering bij iedereen duidelijk, waardoor er minder sprake is van weerstand tegen de huidige plannen (Beenhakker, 2025). Buiten de lokale crises geeft Beenhakker ook aan te kijken naar crises buiten de gemeente, zoals de overstromingen in Limburg van de jaren 2021, 2023 en 2024, en deze te vertalen naar Oosterhout zelf om te bepalen wat er in de toekomst eventueel kan gebeuren en wat hiervoor nodig zou zijn (Beenhakker, 2025). Deze gevallen van wateroverlast hebben ook veelvuldig de nationale media gehaald, waardoor het probleem en de gevaren van extreme neerslag kenbaar worden gemaakt onder de bevolking en het een onderwerp van gesprek wordt.

De politieke verschuivingen zijn volgens Beenhakker (2025) een drijvende kracht in het ontstaan van het huidige beleid. Dit lijkt ook overeen te komen met de verplaatsing van centrum-rechts naar centrum-links, waarbij klimaat een groter thema is geworden (Beenhakker, 2025; Gemeente Oosterhout, 2018; Gemeente Oosterhout, 2022; AlleCijfers, 2025). Als we deze verschuiving vergelijken met de ontwikkelingen in de beleidsdocumenten, is ook te zien dat het beleid een versnelling heeft doorgemaakt rond dezelfde periode. Dit is in lijn met de constatering van Beenhakker (2025). Daarnaast gaf Willemsen (2025) aan dat het beleid in de periode vóór 2022 nog gedeeltelijk werd gestuurd door de provincie en rijksoverheid (los van het algemeen belang). Inmiddels is dit laatste wat verschoven volgens Beenhakker (2025), die aangeeft dat Oosterhout een koploper wil zijn met vooruitstrevend beleid en eigenlijk voorloopt op de provinciale en nationale plannen en dat hogere overheden hier geen rol in spelen. Het DPRA, dat stelt dat alle Nederlandse gemeenten in 2050 volledig klimaatbestendig moeten zijn, is dus geen drijfveer meer volgens Beenhakker, die aangeeft dat dergelijke regelingen van de nationale overheid wel een fijne bijkomstigheid zijn aangezien ze zorgen voor meer budget (Beenhakker, 2025).

Er is in de jaren voor en rondom de versnellingen in adaptatiebeleid en -uitvoering in toenemende mate sprake geweest van crises, publieke druk en politieke verandering. De betrokkenen binnen gemeente Oosterhout zijn zelf ook nog ingegaan op hoe zij de publieke druk ervaren. Zo geeft Wesel (2025) aan dat je als lokale politiek over het algemeen al eerder op de hoogte bent dan de media en dat een versnelling van de huidige plannen volgens zijn partij financieel waarschijnlijk niet verantwoord zou zijn, waardoor de eigen route aangehouden zal worden. Tegelijkertijd zeggen Willemsen (2025) en Beenhakker (2025) beiden dat de media geen sturende rol spelen of hebben gespeeld in de vorming van het adaptatiebeleid in de gemeente. Ook Dujardin (2025) zegt dat haar partij niet direct inspeelt op de media. Ze is zich er wel van bewust dat dit inwoners kan beïnvloeden, maar merkt hierdoor geen extra focus op het onderwerp.

# 5. Conclusies

## 5.1 Conclusie

Met de huidige resultaten kunnen we gaan beoordelen welke factoren van invloed zijn geweest op de beleidsvorming op het gebied van klimaatadaptatie in de gemeente Oosterhout. Uit de beleidsstukken en de interviews met betrokkenen blijkt niet dat crises met betrekking tot wateroverlast een directe invloed hebben op de vorming van het beleid na 2021. Willemsen gaf aan dat dit in de periode voor 2021 wel gedeeltelijk aan de orde was, maar dat ook hogere overheden hierin een rol speelden. Wesel verklaarde dat klimaatadaptatie binnen zijn partij wel een thema is geworden door onder andere een crisis, maar dat dit voornamelijk te maken had met kennisontwikkeling over het onderwerp en de gevaren van klimaatverandering. Als je de beleidsstukken naast de frequentie van de crises legt, is wel te zien dat de Omgevingsvisie 2021, waarin klimaatadaptatie en water voor het eerst expliciet worden genoemd, aansluit op de crises die tot 2017 plaats hebben gevonden. Volgens Willemsen is dit ook deels het gevolg van de crises in de jaren ervoor.

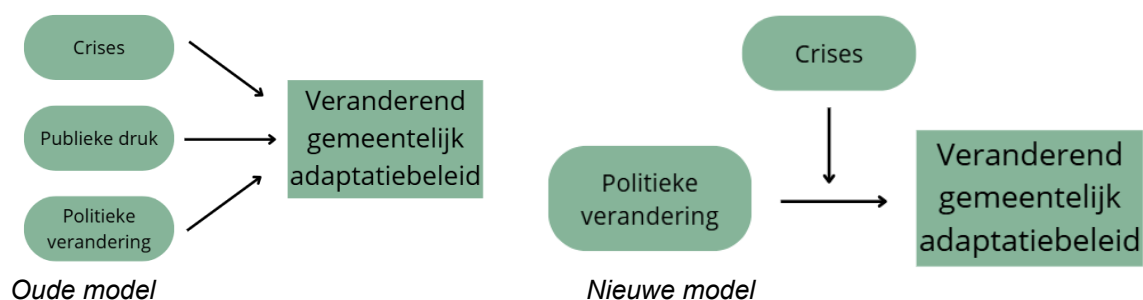
Wethouder Beenhakker geeft echter aan dat de versnelling die het beleid heeft doorgemaakt na 2021 niet in verband staat met crises uit het verleden. Doordat D66 en GroenLinks sinds 2022 coalitiepartijen zijn geworden, kan het vooruitstrevende beleid, dat onder andere Beenhakker al langer voor ogen had, nu ook geïmplementeerd worden. Hij geeft wel aan dat crises het makkelijker maken om vooruitstrevende plannen door de raad te krijgen en te realiseren doordat het belang voor iedereen duidelijk wordt, wat duidt op een indirecte invloed van crises op de versnelling van het adaptatiebeleid.

Publieke druk lijkt in deze casus geen invloed te hebben gehad op de veranderingen in het beleid. Hoewel lokale en nationale media in toenemende mate aandacht hebben besteed aan de problemen en gevaren met betrekking tot wateroverlast, geven de beleidsmakers en raadsleden aan dat deze aandacht door hen niet als druk is ervaren en dat de media-aandacht geen rol heeft gespeeld binnen het gemeentelijk bestuur om het adaptatiebeleid hierop af te stemmen. Dit geldt tevens voor de enkele gevallen waarin de bevolking en ondernemers zich direct uitspraken richting de gemeente na meerdere keren overlast te hebben gehad. Dit zijn vervelende incidenten, maar geen reden voor een structureel ander beleid volgens de betrokkenen.

Het lijkt erop dat de politieke verandering in 2022 de meest invloedrijke factor is geweest voor de verandering in het adaptatiebeleid van de gemeente Oosterhout. Dit is te verklaren door de intrede van een centrum-linkse coalitie, waar er in de termijnen ervoor centrum-rechtse coalities plaats mochten nemen. Deze politieke verschuiving heeft gezorgd voor een andere blik op duurzaamheid en klimaatbeleid binnen het gemeentelijke bestuur. Beenhakker benoemt deze verandering ook expliciet als in zijn ogen de belangrijkste factor voor de verandering in het beleid. Ook de oppositiepartijen lijken door crises en kennisontwikkeling over de gevolgen en gevaren van klimaatverandering mee te willen gaan met de vooruitstrevende plannen van het gemeentelijke bestuur.

Er kan dus geconcludeerd worden dat de verandering in het adaptatiebeleid van de gemeente Oosterhout direct is beïnvloed door de politieke verschuivingen en dat crises een indirecte invloed hebben op de beleidsveranderingen doordat voorstellen van het bestuur makkelijker door de gemeenteraad komen. Publieke druk lijkt in deze specifieke casus, hoewel er wel sprake van was, geen rol te spelen in de verandering van het adaptatiebeleid.

Het in hoofdstuk 2.3 opgestelde conceptuele model past niet meer bij deze conclusie en wordt hieronder opnieuw opgesteld.



Na 2021 is de politieke verschuiving in Oosterhout de voornaamste reden voor de verandering en versnelling in het adaptatiebeleid. Crises zorgen ervoor dat er minder sprake is van weerstand tegen dit beleid en maakt de implementatie makkelijker. Crises hebben dan ook een indirecte invloed op het beleid en lijken enkel de invloed van de politieke verandering op beleidsveranderingen te versterken.

Deze conclusie past ook goed binnen de Punctuated Equilibrium Theory. Het adaptatiebeleid van de gemeente heeft meerdere jaren nagenoeg stilgestaan (Equilibrium) en heeft na de politieke verandering in 2022 een grote verandering doorgemaakt (Punctuation) door een verandering van prioriteiten en machtsverhoudingen (policy venues). De crises hebben indirect bijgedragen door de kijk op het thema (policy image) 'klimaatadaptatie' te veranderen, waardoor de nieuwe beleidsmakers hun beleid makkelijker konden implementeren.

## 5.2 Discussie

De theorie die voor dit onderzoek is gebruikt, de Punctuated Equilibrium Theorie, richt zich op de factoren die van invloed zijn op beleidsveranderingen. Hierbij worden crises, publieke druk en politieke verandering uitgelicht als factoren. Uit dit onderzoek blijkt dat deze drie thema's de meeste zaken wel omvatten. Echter ontbreekt kennisontwikkeling in deze theorie. Kennisontwikkeling kan ingedeeld worden onder publieke druk, maar kan ook een thema op zichzelf zijn aangezien het een bepalende factor zou kunnen zijn. In dit onderzoek komt het enkel naar voren als reden voor de VVD en in mildere vorm bij Gemeentebelangen Oosterhout om klimaatadaptatie zwaarder mee te nemen in hun programma. Echter valt niet uit te sluiten dat de transitie naar een meer klimaatadaptief beleid zonder de politieke verandering sowieso niet had plaatsgevonden. In deze specifieke casus zijn de drie voorgestelde thema's dus ladingdekkend, maar in vergelijkbare onderzoeken in de toekomst zou kennisontwikkeling een grotere rol kunnen spelen.

Daarnaast wordt in de beleidsdocumenten aangegeven dat de gemeente Oosterhout een koploper wil zijn op het gebied van klimaatadaptatie. In de jaren voor 2021 is dit aan de implementatie niet direct terug te zien, maar vanaf 2022 is er wel sprake van een vooruitstrevend beleid. In vervolgonderzoeken kan de wens om koploper te zijn als middelgrote gemeente ook worden meegenomen en kan er onderzocht worden waar deze wens vandaan komt.

Kijkend naar de uitkomst van dit onderzoek kunnen we concluderen dat de Punctuated Equilibrium Theorie ook zijn waarde heeft in de (Nederlandse) gemeentelijke politiek. Hiermee draagt dit onderzoek bij aan de uitbreiding en toepasselijkheid van de theorie in een beleidsdomein waar deze nog niet veelvuldig is gebruikt.

Tevens kan gesteld worden dat het afnemen van interviews cruciaal is voor het opstellen van de conclusie, omdat hierdoor duidelijk is geworden dat de invloed van de verschillende factoren is veranderd over de jaren heen. Tussen de verandering in beleid en de drie factoren zijn zonder interviews zeker verbanden te leggen aan de hand van een tijdlijn, maar de kracht van deze verbanden kan enkel bevestigd of toegelicht worden door de betrokken personen. In een casus als wateroverlast en klimaatadaptatie zullen crises en publieke druk vaak samen optrekken, waardoor uit

enkel documentanalyses niet geheel duidelijk zal worden welke factor nu daadwerkelijk de meeste invloed heeft gehad op de beleidsverandering.

### 5.3 Aanbevelingen

Dit onderzoek onderstreept dat politieke verandering op het gebied van klimaatadaptatie een sterke invloed heeft op de beleidsvoering. Het feit dat er sinds de nieuwe samenstelling van het college en de raad in Oosterhout een beleidsverandering heeft plaatsgevonden op het gebied van klimaatadaptatie geeft aan dat stemgedrag bij de verkiezingen een zeer belangrijke verantwoordelijkheid, maar ook een privilege is voor de inwoners. Het is te hopen dat deze uitkomst mensen aanspoort hun stem te laten gelden nu gebleken is dat dit van grote invloed kan zijn op het beleid van een gemeente.

Tevens is het goed om te zien dat er in de periode vóór 2021 al gestart is met een adaptatiebeleid, ondanks dat de coalitie van dat moment dit niet als belangrijkste thema voor ogen had. Dit laat inwoners zien dat de lokale politiek kan meebewegen met de actualiteit en het algemeen belang zwaar meeweegt. Dit zou het vertrouwen in de politiek moeten versterken.

Om deze bevindingen verder te bevestigen, zullen er meer case studies als deze nodig zijn. Een enkele casus kan geen algemene conclusie vormen. Hiervoor zal onderzoek gedaan moeten worden in andere gemeenten om de ontwikkelingen daar te vergelijken met deze. Daarnaast is het ook goed om naar andere beleidsdomeinen te kijken. Wateroverlast en klimaatadaptatie zijn zichtbare en tastbare onderwerpen die daardoor eerder een breed draagvlak hebben. Onderzoek in andere domeinen zal moeten aantonen of de gestelde conclusie in dit onderzoek breder te dragen is, of dat de invloeden per domein afwijken.

### 5.4 Reflectie

De beginfase van het onderzoek is enigszins stroef verlopen. De keuze voor klimaatadaptatie was relatief snel gemaakt, omdat dit een actueel thema is dat mij erg aanspreekt. Het was echter nog zoeken naar hoe dit in een onderzoek zou gaan passen dat bruikbaar is voor de bachelorthesis. Na wat meer inzicht verkregen te hebben via vooronderzoek, de ontwikkeling van de omgeving om mij heen en gesprekken met groepsgenoten en begeleider is uiteindelijk dit onderwerp eruit gekomen. Een interessant onderzoek dat ingaat op een voor iedere gemeente actueel thema waarin niet enkel naar optische verbanden wordt gekeken, maar dieper in wordt gegaan op achterliggende motieven en op die manier de kracht van de verbanden blootlegt.

De gemeente Oosterhout viel binnen dit onderwerp ook direct op. In deze gemeente is te zien dat er hard wordt gewerkt aan de openbare ruimte en dat klimaatadaptatie hierin een belangrijke rol is gaan spelen. Een beleidsverandering die voor alle inwoners en betrokkenen zichtbaar en tastbaar is.

Het organiseren van de interviews is soepel verlopen. De respondenten reageerden snel en waren zeer welwillend om mee te werken aan dit onderzoek. In eerste instantie werd de feedback gegeven dat er nog te weinig interviews waren gehouden, maar door de snelle reactie van de extra respondenten heeft dit niet tot grote problemen geleid. Tijdens het interviewen zelf bleek wel dat er nog niet veel ervaring aanwezig was op dit gebied. Sommige gesprekken dwaalden wat af of gingen dieper in op onderwerpen die voor dit onderzoek minder relevant waren (mede door eigen interesse). De interviews werden hierdoor wat meer 'open' en wat minder gestructureerd. Dit kan gebeuren met semi-gestructureerde interviews, maar in het vervolg zal ik proberen het gesprek iets meer te sturen. Achteraf heeft dit overigens niet tot problemen geleid en is alsnog de benodigde informatie uit de interviews naar voren gekomen.

Ook zal er een volgende keer direct na de interviews gestart worden met transcriberen en coderen. Dit is nu niet bij alle interviews gedaan, waarbij ik toch merkte dat, ook al waren het geen weken, de inhoud minder vers in het geheugen zit. Dit is niet per se een vereiste, maar werkt wel prettiger.

Het schrijven van de thesis is redelijk goed verlopen. Ik heb de benodigde tijd in het begin van het traject enigszins onderschat. Doordat dit redelijk vroeg gebeurde, heeft dit uiteindelijk niet geleid tot grote tijdsproblemen.

Als ik in de toekomst nog eens een thesis ga schrijven, zal ik mijn tijd wel anders inplannen. Naast het schrijven van deze thesis volgde ik nog twee vakken en werkte ik tussen de 24 en 40 uur in de week. Met daarnaast ook nog verplichtingen (geen 'uitjes') in het weekend, bleek wellicht niet geheel onverwachts dat er niet heel veel tijd over bleef voor de thesis. Ondanks dat het niet de bedoeling was om voor het tweede inlevermoment te gaan, heeft dit mij denk ik wel de kans gegeven om een aanzienlijk beter eindresultaat in te leveren dan bij de eerste kans het geval was geweest.

# Bronnen

- AD. (2024). *Noodweer in Oosterhout: inwoners claimen recordhoeveelheid neerslagschade*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.ad.nl/oosterhout/noodweer-in-oosterhout-inwoners-claimen-recordhoeveelheid-neerslagschade~a320857b/>
- Altheide, D. L., & Schneider, C. J. (2013). *Qualitative media analysis* (2nd ed.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452270043>
- AVROTROS. (2024). *Gemeente Oosterhout gaat vanwege extreme regenval rioleringen vervangen; "het beleid was eigenlijk om zoveel mogelijk te repareren"*. EenVandaag. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://eenvandaag.avrotros.nl/artikelen/gemeente-oosterhout-gaat-vanwege-extreme-regenval-rioleringen-vervangen-het-beleid-was-eigenlijk-om-zoveel-mogelijk-te-repareren-150392>
- Baumgartner, F., Breunig, C., Green-Pedersen, C., Jones, B., Mortensen, P., Nuytemans, M. en Walgrave, S. (2009). Punctuated Equilibrium in Comparative Perspective. *American Journal of Political Science*, 53(3), 603-620. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2009.00389.x>
- Benson, D., & Jordan, A. (2011). *What have we learned from policy transfer research? Dolowitz and Marsh revisited*. *Political Studies Review*, 9(3), 366–378. <https://doi.org/10.1111/j.1478-9302.2011.00240.x>
- Bekker, P. (2016). *Wegen onder water en bliksem slaat in huis, onweer zorgt voor problemen*. Omroep Brabant. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2335139/wegen-onder-water-en-bliksem-slaat-in-huis-onweer-zorgt-voor-problemen>
- Birkland, T. A. (1997). *After Disaster: Agenda Setting, Public Policy, and Focusing Events*. Georgetown University Press. [https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=dkvJTV0bzacC&oi=fnd&pg=PR7&dq=Birkland,+T.+A.+\(1997\).+After+Disaster:+Agenda+Setting,+Public+Policy,+and+Focusing+Events.+Georgetown+University+Press.&ots=3CjOwTa492&sig=5G05KhR1e8RAu0bCod5zklqL4G0&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=dkvJTV0bzacC&oi=fnd&pg=PR7&dq=Birkland,+T.+A.+(1997).+After+Disaster:+Agenda+Setting,+Public+Policy,+and+Focusing+Events.+Georgetown+University+Press.&ots=3CjOwTa492&sig=5G05KhR1e8RAu0bCod5zklqL4G0&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
- Birkland, T. A. (2006). *Lessons of disaster: Policy change after catastrophic events*. Georgetown University Press. [https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=TzjZKPqkhTMC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Birkland,+T.+A.+\(2006\).+Lessons+of+disaster:+Policy+change+after+catastrophic+events.+Georgetown+University+Press.&ots=a9Z12yoEln&sig=32wVUrcBcNDgIxI4LyfOEG9eduE&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=TzjZKPqkhTMC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Birkland,+T.+A.+(2006).+Lessons+of+disaster:+Policy+change+after+catastrophic+events.+Georgetown+University+Press.&ots=a9Z12yoEln&sig=32wVUrcBcNDgIxI4LyfOEG9eduE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
- BN De Stem. (2012). *Geen water meer in straten, gemeente Oosterhout*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/geen-water-meer-in-straten-gemeente-oosterhout~ad6653f8/>
- BN De Stem (2016). *Regenrecords in uren aan diggelen*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/nieuws/regenrecords-in-uren-aan-diggelen~a014adc3/>
- BN De Stem. (2016). *De 'West-Brabantse week': overlast door hoosbui, politie rijdt te hard, woede om Color Run*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/nieuws/de-west-brabantse-week-overlast-door-hoosbui-politie-rijdt-te-hard-woede-om-color-run~ab06011e/>

- BN De Stem. (2016). *Strijden tegen de verstening van tuinen in verband met wateroverlast*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/nieuws/strijden-tegen-de-verstening-van-tuinen-in-verband-met-wateroverlast~a7a961c2/>
- BN De Stem. (2016). *De 'West-Brabantse week': overlast door hoosbui, politie rijdt te hard, woede om Color Run*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/nieuws/de-west-brabantse-week-overlast-door-hoosbui-politie-rijdt-te-hard-woede-om-color-run~ab06011e/>
- BN De Stem. (2017). *Wateroverlast in Riolvinkstraat Oosterhout door 'stugge kleilaag'*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/wateroverlast-in-riolvinkstraat-oosterhout-door-stugge-kleilaag~a818325f/>
- BN De Stem. (2024). *Riool in Oosterhout versneld op de schop in tientallen straten; rioolheffing wordt duurder*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/riool-in-oosterhout-versneld-op-de-schop-in-tientallen-straten-rioolheffing-wordt-duurder~ae221584/>
- Boezeman, D., Ganzevoort, W., Van Lier, M. & Louwers, P. (2014). De klimaatbestendige stad. *Geografie, februari 2014*, 30-34. <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/122949/122949.pdf>
- Boin, A., 't Hart, P., Stern, E., & Sundelius, B. (2016). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316339756>
- Boogaard, F., Macke, F., Tax, S. & Lekkerkerk, J. (2015). Waterpleinen voor klimaatadaptatie: Case Eikendonkplein 's-Hertogenbosch. [https://research.hanze.nl/ws/portalfiles/portal/3226601/111.BOOGAARD\\_F\\_H2O\\_Full\\_scale\\_test\\_waterplein.pdf](https://research.hanze.nl/ws/portalfiles/portal/3226601/111.BOOGAARD_F_H2O_Full_scale_test_waterplein.pdf)
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Boykoff, M. T. (2008). *Lost in translation? United States television news coverage of anthropogenic climate change, 1995–2004*. *Climatic Change*, 86(1–2), 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10584-007-9299-3>
- Breunig, C., & Koski, C. (2012). Punctuated equilibrium theory and comparative policy agendas. In N. Zahariadis (Ed.), *Handbook of Public Policy Agenda Setting* (pp. 300–318). Edward Elgar. <https://doi.org/10.4337/9781784715922.00013>
- Brabants Dagblad (2020). *Noodweer in Brabant: wateroverlast, omgewaaide bomen en woningen geraakt door bliksem*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bd.nl/brabant/noodweer-in-brabant-wateroverlast-omgewaaide-bomen-en-woningen-geraakt-door-bliksem~a7494610/>
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018). *Doing Interviews* (2nd ed.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781529716665>
- Bruinooge, S. (2016). *Klimaatadaptatie in de stad Middelburg*. Van Hall Larenstein. <https://edepot.wur.nl/471211>
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15338673>

Buijs, J., Terpstra, T., Van den Heuvel, J., Roest, A., Boogaard, F., Van der Maas, P., Fliervoet, J., Witteveen, L., Baan, F., Heikoop, R., Lorenz, N. en De Kok, E. (2021). *Burgerparticipatie in klimaatadaptatie*. Van Hall Larenstein.

<https://hbo-kennisbank.nl/details/samhao:oai:www.greeni.nl:VBS:2:149331>

Carter, N., & Jacobs, M. (2014). *Explaining radical policy change: The case of climate change and energy policy in the UK*. Public Administration, 92(1), 125–141. <https://doi.org/10.1111/padm.12046>

Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory* (2nd ed.). SAGE Publications.

<https://www.torrossa.com/en/resources/an/5019293>

Clar, C., Prutsch, A., & Steurer, R. (2013). *Barriers and guidelines for public policies on climate change adaptation: A missed opportunity of scientific knowledge-brokerage*. Natural Resources Forum, 37(1), 1–18. <https://doi.org/10.1111/1477-8947.12013>

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE Publications. <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=DLbBDQAAQBAJ>

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.

[https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=DLbBDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=++Creswell,+J.+W.,+%26+Poth,+C.+N.+\(2018\).+Qualitative+inquiry+and+research+design:+Choosing+among+five+approaches+\(4th+ed.\).+SAGE+Publications.&ots=-is45gDQTy&sig=fDASdLBBwAXpCDfdcXOPD6Vgtk&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=DLbBDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=++Creswell,+J.+W.,+%26+Poth,+C.+N.+(2018).+Qualitative+inquiry+and+research+design:+Choosing+among+five+approaches+(4th+ed.).+SAGE+Publications.&ots=-is45gDQTy&sig=fDASdLBBwAXpCDfdcXOPD6Vgtk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

D66 Oosterhout. (z.d.). *Verkiezingsprogramma 2022–2026*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://d66.nl/oosterhout/verkiezingsprogramma/>

De Vries, J. (2017). *SP-afdeling voert volgens hoofdbestuur te weinig actie; Oosterhout gaat zelfstandig verder*. Omroep Brabant. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van

<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2574342/sp-afdeling-voert-volgens-hoofdbestuur-te-weinig-actie-oosterhout-gaat-zelfstandig-verder>

Den Hertog, M. (2014). *Klimaatadaptatie in Gelderse gemeenten: Het overwinnen van belemmeringen bij de integratie van klimaatadaptatie in het ruimtelijk beleid*. Radboud Universiteit Nijmegen.

[https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/115023/klimaatadaptatie\\_en\\_gelderse\\_gemeenten\\_masterthesis.pdf](https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/115023/klimaatadaptatie_en_gelderse_gemeenten_masterthesis.pdf)

Döpp, S. en Albers, R. (2008). *Klimaatverandering in Nederland: Uitdagingen voor een leefbare stad*. TNO. <https://publications.tno.nl/publication/105300/j45tJl/dopp-2008-klimaatverandering.pdf>

Drenth, P. J. D., & Sijtsma, K. (2006). *Betrouwbaarheid*. Bohn Stafleu van Loghum eBooks, 190–252. [https://doi.org/10.1007/978-90-313-6540-1\\_6](https://doi.org/10.1007/978-90-313-6540-1_6)

Ellen, G., Breman, B., Dijk, J., Franssen, R., Keessen, A., Kuindersma, W., Van Lamoen, F., Van Buuren, M., Van Leeuwen, C. en Van Soest, D. (2014). *De implementatie van adaptatie*. Kennis voor Klimaat.

[https://www.researchgate.net/profile/Gerald-Jan-Ellen-2/publication/283068698\\_De\\_implementatie\\_van\\_adaptatie\\_Barrieres\\_en\\_mogelijkheden\\_voor\\_flexibele\\_governance-arrangementen/links/567952ba08ae70e8e4816810/De-implementatie-van-adaptatie-Barrieres-en-mogelijkheden-voor-flexibele-governance-arrangementen.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Gerald-Jan-Ellen-2/publication/283068698_De_implementatie_van_adaptatie_Barrieres_en_mogelijkheden_voor_flexibele_governance-arrangementen/links/567952ba08ae70e8e4816810/De-implementatie-van-adaptatie-Barrieres-en-mogelijkheden-voor-flexibele-governance-arrangementen.pdf)

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

Essemlali, I., Nhaila, H. & El Khaili, M. (2024). A new architecture of low impact development (LID)-based stormwater management system through Internet of Things (IoT) and machine learning integration. *Case studies in chemical and environmental engineering*, 10. <https://doi.org/10.1016/j.cscee.2024.100942>

Flick, U. (2018). *An Introduction to Qualitative Research* (6th ed.). SAGE Publications. <https://www.torrossa.com/en/resources/an/5409482>

Gemeente Oosterhout. (2014, mei). *Coalitieakkoord 2014–2018: Met Oosterhout, voor Oosterhout*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://expydoc.com/doc/6780853/coalitieakkoord-oosterhout>

Gemeente Oosterhout. (2018). *Toekomstvisie Oosterhout 2030: Een groen en vitaal Oosterhout* (Magazine). Gemeente Oosterhout. <https://www.oosterhout.nl/fileadmin/Documenten/1. Producten Diensten/Bestuur en Organisatie/2025/Toekomstvisie Oosterhout 2030.pdf>

Gemeente Oosterhout. (2021). *Uitvoeringsstrategie klimaatadaptatie 2021–2023* (Raadsbesluit Zaaknummer 271856). <https://oosterhout.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/5c122794-b5b0-4c3d-863d-690756c79eba>

Gemeente Oosterhout. (2021). *Omgevingsvisie Oosterhout 2024*. <https://www.oosterhout.nl/inwoners/ruimtelijke-ontwikkeling/bestemmingsplannen/ontwerp-omgevingsvisie>

Gemeente Oosterhout. (2022). *Bestuursakkoord 2022–2026: De stap vooruit*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.oosterhout.nl/fileadmin/Documenten/1. Producten Diensten/Bestuur en Organisatie/Bestuursakkoord De stap vooruit 2022-2026.pdf>

Gemeente Oosterhout. (2022). *Uitvoeringsagenda Mobiliteitsvisie Oosterhout Vooruit 2022–2027: Projectbladen (Bijlage 1a)*. <https://www.oosterhout.nl/fileadmin/Documenten/1. Producten Diensten/Parkeren vervoer en wegen/Mobiliteitsvisie/Uitvoeringsagenda Mobiliteitsvisie Projectbladen Bijlage 1a .pdf>

Gemeente Oosterhout. (2023). *Uitvoeringsstrategie klimaatadaptatie 2024–2030 en Uitvoeringsagenda 2024–2026* (Raadsbesluit Zaaknummer 1009533). <https://oosterhout.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/54bda483-0e55-4875-84e9-13709ea4bda9>

Gemeente Oosterhout. (2024). *Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2024–2026*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.oosterhout.nl/fileadmin/Documenten/1. Producten Diensten/Duurzaamheid/Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie 2024-2026.pdf>

Gemeente Oosterhout. (2025). *Vernieuwde Burgemeester Holtropklaar voor de toekomst*. <https://www.oosterhout.nl/nieuws/nieuwsberichten/nieuwsbericht/vernieuwde-burgemeester-holtropklaar-voor-de-toekomst>

Gemeente Oosterhout. (z.d.). *Herinrichting Burgemeester van Oerslaan (tussen Bizetlaan en Warandelaan)*. <https://www.oosterhout.nl/wonen-en-verbouwen/projecten/gebiedsontwikkeling/herinrichting-burgemeester-van-oerslaan-tussen-bizetlaan-warandelaan>

Gemeente Oosterhout. (z.d.). *Vergroenen en verkoelen: Subsidieregeling klimaatvriendelijke tuinen en daken*. <https://www.oosterhout.nl/duurzaamheid/klimaatvriendelijk-groen>

Gemeentebelangen Oosterhout. (2018, 12 april). *Inbreng van Gemeentebelangen in de informatieronde voor het coalitieakkoord 2018–2022: Agenda voor Oosterhout*. Gemeente Oosterhout. Geraadpleegd op 5 augustus 2025.

Gemeentebelangen Oosterhout. (2022). *Verkiezingsprogramma 2022–2026*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van [https://gemeentebelangenooosterhout.nl/images/Verkiezingsprogramma\\_2022-2026.pdf](https://gemeentebelangenooosterhout.nl/images/Verkiezingsprogramma_2022-2026.pdf)

Gilissen, H., Hegger, D., Mees, H., Van den Ende, M. en Van Rijswijk, M. (2021). *Op weg naar een handreiking voor de implementatie van klimaatadaptatie*. Utrecht University. <https://www.uu.nl/sites/default/files/uu-rebo-geo-klimaatbestendige-woonwijken-2021.pdf>

Givel, M. (2010). The Evolution of the Theoretical Foundations of Punctuated Equilibrium Theory in Public Policy. *Review of Policy Research*, 27(2), 187-198. <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.2009.00437.x>

Groenia, S. (2019). *Ruimtelijke klimaatadaptatie op lokaal niveau: een vergelijkende studie tussen Enschede en Zwolle*. University of Twente. <https://essay.utwente.nl/77501/>

GroenLinks Oosterhout. (z.d.). *Verkiezingsprogramma 2022–2026*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://oosterhout.groenlinks.nl/standpunten/verkiezingsprogramma-oosterhout>

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30, 233–252. <https://doi.org/10.1007/BF02765185>

Hajer, M. A. (2009). *Authoritative Governance: Policy Making in the Age of Mediatization*. Oxford University Press. [https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=vs4SDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Hajer,+M.+A.+\(2009\).+Authoritative+Governance:+Policy+Making+in+the+Age+of+Mediatization.+Oxford+University+Press.&ots=9PtwZHuXMz&sig=k2zNN2TOcL813U39pMrqaWB2HsE&redir\\_esc=y#v=onepage&q=Hajer%2C%20M.%20A.%20\(2009\).%20Authoritative%20Governance%3A%20Policy%20Making%20in%20the%20Age%20of%20Mediatization.%20Oxford%20University%20Press.&f=false](https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=vs4SDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Hajer,+M.+A.+(2009).+Authoritative+Governance:+Policy+Making+in+the+Age+of+Mediatization.+Oxford+University+Press.&ots=9PtwZHuXMz&sig=k2zNN2TOcL813U39pMrqaWB2HsE&redir_esc=y#v=onepage&q=Hajer%2C%20M.%20A.%20(2009).%20Authoritative%20Governance%3A%20Policy%20Making%20in%20the%20Age%20of%20Mediatization.%20Oxford%20University%20Press.&f=false)

Hamelink, P. (2008). *Dongemondregio diep onder water bij overstroming*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van: <https://www.bndestem.nl/oosterhout/dongemondregio-diep-onder-water-bij-overstroming~a59e8dfa/>

't Hart, P. (1993). Symbols, rituals and power: The lost dimensions of crisis management. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 1(1), 36–50. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5973.1993.tb00005.x>

Hiemstra, J. (2023). *Effectief groen voor klimaatadaptatie in de stad*. Wageningen Plant Research. <https://research.wur.nl/en/projects/tu18044-effectief-groen-voor-klimaatadaptatie-in-de-stad-bo-60-00>

Hold, D. en Barkemeyer, R. (2012). Media coverage of sustainable development issues - attention cycles or punctuated equilibrium? *Sustainable Development*, 20(1), 1-17.  
<https://doi.org/10.1002/sd.460>

Huitema, D., Jordan, A., Massey, E., Rayner, T., van Asselt, H., Haug, C., Hildingsson, R., Monni, S. & Stripple, J. (2011). *The evaluation of climate policy: Theory and emerging practice in Europe*. Policy Sciences, 44(2), 179–198. <https://doi.org/10.1007/s11077-011-9125-7>

Informatiepunt Leefomgeving (IPLO). (z.d.-a). *De Omgevingswet*.  
<https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/>

John, P., & Bevan, S. (2012). What are policy punctuations? Large changes in the legislative agenda of the UK government, 1911–2008. *Policy Studies Journal*, 40(1), 89–108.  
<https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2011.00435.x>

Jones, B. D., & Baumgartner, F. R. (2001). *From hearing to law: Punctuated equilibria in congressional attention*. In J. L. Peterson (Ed.), *Agenda setting, policies, and political systems* (pp. 155–170). University of Chicago. <https://fbaum.unc.edu/articles/01-Jones-Baumgartner.pdf>

Kaufmann, M., Lewandowski, J., Chorynski, A. en Wiering, M. (2016). Shock events and flood risk management: a media analysis of the institutional long-term effects of flood events in the Netherlands and Poland. *Ecology and Society* 21(4):51. <https://doi.org/10.5751/ES-08764-210451>

Kaufmann, W., & Driessen, P. P. J. (2012). *The influence of political leadership on Dutch climate adaptation policy*. Public Administration, 90(3), 693–709. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2011.01980.x>

Kennisportaal Klimaatadaptatie (nd). Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.  
<https://klimaatadaptatienederland.nl/beleid/nationale-aanpak/dpra/>

Kennisportaal Klimaatadaptatie (nd). Wat zijn de gevolgen van een overstroming?  
<https://klimaatadaptatienederland.nl/kennisdossiers/overstroming/gevolgen/>

Kleinnijenhuis, J., van Hoof, A. M. J., & van Atteveldt, W. (2019). *The combined effects of mass media and social media on political perceptions and preferences*. Journal of Communication.  
<https://doi.org/10.1093/joc/jqz038>

Klimaatadaptatie Provincie Noord-Brabant. (z.d.). *Klimaatkrant*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/klimaatkrant-overzicht>

KNMI. (1999, 6 september). *Wolkbreuk in Oosterhout op 6 september 1999*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/wolkbreuk-in-oosterhout-op-6-september-1999>

KNMI (2023). KNMI'23 klimaatscenario's voor Nederland.  
[https://cdn.knmi.nl/system/ckeditor/attachment\\_files/data/000/000/357/original/KNMI23\\_klimaatscenario\\_gebruikersrapport\\_23-03.pdf](https://cdn.knmi.nl/system/ckeditor/attachment_files/data/000/000/357/original/KNMI23_klimaatscenario_gebruikersrapport_23-03.pdf)

KNMI (2024). KNMI Jaaroverzicht 2023: Het veranderde klimaat.  
<https://magazines.rijksoverheid.nl/knmi/knmi-jaaroverzicht/2023/01/voorwoord>

- KNMI (2025). Extreme neerslag. Geraadpleegd op 4-2-2025. <https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/uitleg/extreme-neerslag>
- Koopmans, R., & Statham, P. (1999). *Political claims analysis: Integrating protest event and political discourse approaches*. *Mobilization: An International Quarterly*, 4(2), 203–221. <https://doi.org/10.17813/maiq.4.2.d759337060716756>
- Kovari, J. (2016). Applying punctuated equilibrium theory to municipal and county operating and capital budgets. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 28(4) 405-435. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-28-04-2016-B001>
- Lindblom, C. E. (1959). The science of "muddling through". *Public Administration Review*, 19(2), 79–88. <https://doi.org/10.2307/973677>
- Lundgren, M., Squatrito, T. & Tallberg, J. (2018). Stability and change in international policy-making: A punctuated equilibrium approach. *Rev Int Organ* 13, 547–572. <https://doi.org/10.1007/s11558-017-9288-x>
- Marcelissen, S. & Van Wolffelaar, R. (2024). *Meubelzaak stopt na zoveelste keer wateroverlast in Oosterhout: "We zijn het op deze plek beu"*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/meubelzaak-stopt-na-zoveelste-keer-wateroverlast-in-oosterhout-we-zijn-het-op-deze-plek-beu~a52d42e8/>
- Matzke, L. (2020). Punctuated Equilibrium Public Policy Theory. *Student Publications*. 773. [https://cupola.gettysburg.edu/student\\_scholarship/773/](https://cupola.gettysburg.edu/student_scholarship/773/)
- McCombs, M., & Shaw, D. L. (1972). *The agenda-setting function of mass media*. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187. <https://doi.org/10.1086/267990>
- Mees, H. (2015, maart). *Stad nog niet klaar voor klimaatextremen*. Utrecht University. [https://www.researchgate.net/publication/273384105\\_Stad\\_nog\\_niet\\_klaar\\_voor\\_klimaatextremen](https://www.researchgate.net/publication/273384105_Stad_nog_niet_klaar_voor_klimaatextremen)
- Mees, H. L. P., Driessen, P. P. J., & Runhaar, H. A. C. (2015). "Cool" governance of a "hot" climate issue: *Public and private responsibilities for climate adaptation in the case of Rotterdam's green roof policy*. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 17(1), 65–84. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2014.919766>
- Mees, H., Driessen, P., Runhaar, H., & Stamatelos, J. (2013). *Who governs climate adaptation? Getting green roofs for stormwater retention off the ground*. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56(6), 802–825. <https://doi.org/10.1080/09640568.2012.706600>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). Jossey-Bass. <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=tRpCEQAAQBAJ>
- Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification strategies for establishing reliability and validity in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 13–22. <https://doi.org/10.1177/160940690200100202>
- Musters, R. (2018). *Nieuwe coalitie Oosterhout houdt 'de hand op de knip'*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/nieuwe-coalitie-oosterhout-houdt-de-hand-op-de-knip~a272c272/>

- Nabielek, K. en Hamers, D. (2015). *De stad verbeeld*. PBL  
[https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/PBL\\_2015\\_De\\_stad\\_verbeeld\\_1744.pdf](https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/PBL_2015_De_stad_verbeeld_1744.pdf)
- Nijland, G. (2021). *Oosterhout wil zich niet meer laten verrassen door extreme hitte en neerslag*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/oosterhout-wil-zich-niet-meer-laten-verrassen-door-extreme-hitte-en-neerslag~a04019dc/>
- Nisbet, M. C. (2009). *Communicating climate change: Why frames matter for public engagement*. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 51(2), 12–23.  
<https://doi.org/10.3200/ENVT.51.2.12-23>
- NOS. (2013). *Uitgaven gemeenten blijven dalen*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van <https://nos.nl/artikel/498738>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1–13.  
<https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- NOS. (2016). *Meer officiële hoosbuien, maar een derde van het land bleef dat bespaard*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://nos.nl//2111276>
- NOS. (2017, 22 juni). *Wateroverlast door zware buien*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://nos.nl/artikel/673403-wateroverlast-door-zware-buien>
- NOS. (2022). *Overlast in Zuid-Limburg door zware regenval*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://nos.nl/artikel/2528584-overlast-in-zuid-limburg-door-zware-regenval>
- NOS. (2023). *Straten Zuid-Limburg onder water na zware regenbuien*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://nos.nl/artikel/2479874-straten-zuid-limburg-onder-water-na-zware-regenbuien>
- NU.nl. (2016). *Uitzonderlijk grote hagel zorgt voor miljoenschade in Noord-Brabant*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.nu.nl/binnenland/4282809/uitzonderlijk-grote-hagel-zorgt-voor-miljoenschade-in-noord-brabant.html>
- O'Neill, S., Boykoff, M., Niemeyer, S., & Day, S. A. (2013). *On the use of imagery for climate change engagement*. *Global Environmental Change*, 23(2), 413–421.  
<https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2012.11.006>
- Oosterhout Nieuws (2017). *Wateroverlast Tilburgseweg: bladeren verstoppen kolken*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/wateroverlast-tilburgseweg-bladeren-kolken>
- Oosterhout Nieuws (2023). *Klimaatverandering grote uitdaging voor waterschap Brabantse Delta*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/klimaatverandering-grote-uitdaging-voor-waterschap-brabantse-delta>
- Oosterhout Nieuws (2023). *Water Natuurlijk – wij zijn aan zet*. Oosterhout Nieuws. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/kees-de-jong-water-natuurlijk-wij-zijn-aan-zet>
- Oosterhout Nieuws (2024). *Wateroverlast op diverse plekken door extreme regenval*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van:  
<https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/wateroverlast-op-diverse-plekken-door-extreme-regenval>

Oozo.nl. (2024). *Brandweer met gepaste spoed naar Burgemeester van Beugenstraat in Oosterhout*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.oozo.nl/hulpdiensten/oosterhout/oosterheide/componistenbuurt/brandweer/12532820/brandweer-met-gepaste-spoed-naar-de-burgemeester-van-beugenstraat-in-oosterhout>

Osborne, L. en Schacht, K. (2024). Flooding, heat waves, and severe storms: Can cities adapt? <https://www.dw.com/en/flooding-heat-waves-and-severe-storms-can-cities-adapt/a-70636647>

Patton, M. Q. (1999). *Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis*. *Health Services Research*, 34(5 Pt 2), 1189–1208. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1089059/>

Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533–544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>

PBL (2015). *Delta in beweging: Klimaatbestendig en waterrobuust Nederland*. [https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/500193001Delta\\_in\\_bewegingweb.pdf](https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/500193001Delta_in_bewegingweb.pdf)

PBL (2024). *Hitte, droogte en wateroverlast: gevolgen klimaatverandering vragen om versneld beleid*. <https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/hitte-droogte-en-wateroverlast-gevolgen-klimaatverandering-vragen-om-versneld-beleid>

PBL Netherlands Environmental Assessment Agency (2011). *Climate adaptation in the Dutch delta*. <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/PBL-2012-Climate-Adaptation-in-the-Dutch-Delta-500193002.pdf>

Peeters, P. & Van Wolffelaar, R. (2024, 15 juni). *Zinkgaten, overstromende straten en volle kruipruimtes: Oosterhout worstelt met aanhoudende regen*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/zinkgaten-overstromende-straten-en-volle-kruipruimtes-oosterhout-worstelt-met-aanhoudende-regen~a0be24c8/>

Princen, S. (2014). *Frameworks of the European Union's Policy Process* (1e editie). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315093994-4/punctuated-equilibrium-theory-european-union-sebastiaan-princen>

Prior, L. (2003). *Using documents in social research*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9780857020222>

Pulles, T., Bergman, B., Arts-van Gammeren, A. en Bont, F. de (2018). *Maak ruimte voor klimaatadaptatie*. HAS Green Academy. <https://hbo-kennisbank.nl/details/has:oai:www.greeni.nl:VBS:2:145137>

RHO Adviseurs voor leefruimte. (2013). *Structuurvisie Oosterhout 2030: Koers houden, kansen pakken*. Gemeente Oosterhout.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (z.d.). *Klimaatadaptatie*. <https://www.rivm.nl/klimaat-en-gezondheid/klimaatadaptatie#:~:text=Een%20bekende%20adaptatie%20maatregel%20is,komen%20wat%20allergie%C3%ABn%20kan%20verergeren>

Rijksoverheid (z.d.). *Nederland voorbereiden op gevolgen klimaatverandering*. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatadaptatie>

- Robinson, S. en Caver, F. (2006). Punctuated Equilibrium and Congressional Budgeting. *Political Research Quarterly*, 59(1), 161–166. <http://www.jstor.org/stable/4148083>
- Runhaar, H., Mees, H., Wardekker, A., van der Sluijs, J., & Driessen, P. (2012). *Adaptation to climate change-related risks in Dutch urban areas: Stimuli and barriers*. *Regional Environmental Change*, 12(4), 777–785. <https://doi.org/10.1007/s10113-012-0292-7>
- Runhaar, H., Wilk, B., Persson, Å., Uittenbroek, C., & Wamsler, C. (2018). *Mainstreaming climate adaptation: Taking stock about “what works” from empirical research worldwide*. *Regional Environmental Change*, 18(4), 1201–1210. <https://doi.org/10.1007/s10113-017-1259-5>
- Sabatier, P. A., & Jenkins-Smith, H. C. (1993). *Policy change and learning: An advocacy coalition approach*. Westview Press.  
[https://books.google.com/books/about/Policy\\_Change\\_And\\_Learning.html?id=f6WAAAAAIAAJ](https://books.google.com/books/about/Policy_Change_And_Learning.html?id=f6WAAAAAIAAJ)
- Saldaña, J. (2021). *The coding manual for qualitative researchers* (4th ed.). Sage Publications.  
<https://doi.org/10.1177/0092055X18760362>
- Scholten, P., & Timmermans, A. (2013). *Institutional venues and immigrant integration policy in the Netherlands: Agenda setting, venue shopping and framing*. *Policy Sciences*, 43(1), 65–85.  
<https://doi.org/10.1007/s11077-013-9170-z>
- Schuttenhelm, R. (2022). *Reconstructie watersnood in Limburg: waardoor was de neerslag zo extreem?* Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.nu.nl/nu-klimaat/6211837/reconstructie-watersnood-in-limburg-waardoor-was-de-neerslag-zo-extreem.html>
- Shafi, S., & Mallinson, D. J. (2023). Evaluating punctuated equilibrium dynamics within a crisis context. *Policy & Politics*, 51(4), 647-672. <https://doi.org/10.1332/030557321X16891538754098>
- Sluijter, R. (2016). *Zware onweersbuien juni 2016 vol extremen*. KNMI. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/achtergrond/zware-onweersbuien-op-22-en-23-juni-vol-extremen>
- Solomon, S., Plattner, G., Knutti, R. & Friedlingstein, P. (2009). Irreversible climate change due to carbon dioxide emissions. *Proceedings of the national academy of sciences*, 106(6), 1704-1709.  
<https://doi.org/10.1073/pnas.0812721106>
- Strömbäck, J. (2008). *Four phases of mediatization: An analysis of the mediatization of politics*. *International Journal of Press/Politics*, 13(3), 228–246. <https://doi.org/10.1177/1940161208319097>
- Strömbäck, J., & Vliegenthart, R. (2011). Investigating the prevalence of the media logic in political journalism. *Journalism Studies*, 12(5), 679–694.  
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2011.588865>
- Stuve, J. (2020). *Overlast en schade door flinke regen- en onweersbui*. Oosterhout Nieuws. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://oosterhout.nieuws.nl/nieuws/overlast-en-schade-door-flinke-regen-en-onweersbui>
- Termeer, K., van Buuren, A., Dewulf, A., Huitema, D., Mees, H. L. P., Meijerink, S., & van Rijswick, H. F. M. W. (2017). *Governance arrangements for the adaptation to climate change: Challenges*,

*insights and design principles*. In H. von Storch (Ed.), *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.600>

Timmermans, S., & Tavory, I. (2012). *Theory construction in qualitative research: From grounded theory to abductive analysis*. *Sociological Theory*, 30(3), 167–186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>

Trenberth, K. (2011). Changes in precipitation with climate change. *Clim Res* 47(1-2), 123-138. <https://doi.org/10.3354/cr00953>

True, J., Jones, B., Baumgartner, F. en Sabatier, P. (Ed.) (2006). Punctuated Equilibrium Theory. *Theories of the Policy Process (2e editie)*, . [https://fbaum.unc.edu/teaching/articles/True\\_Jones\\_Baumgartner\\_2006\\_chapter.pdf](https://fbaum.unc.edu/teaching/articles/True_Jones_Baumgartner_2006_chapter.pdf)

Uittenbroek, C. (2014). *How mainstreaming is mainstreaming?: the integration of climate adaptation into urban policy*. Utrecht University. <https://library.wur.nl/WebQuery/hydrotheek/2092973>

Valenzuela, S., Arriagada, A., & Scherman, A. (2012). *Unpacking the use of social media for protest behavior: The roles of information, opinion expression, and activism*. *American Behavioral Scientist*, 57(7), 920–942. <https://doi.org/10.1177/0002764213479375>

Van Aelst, P., & Walgrave, S. (2016). Information and arena: The dual function of the news media for political elites. *Journal of Communication*, 66(3), 496–518. <https://doi.org/10.1111/jcom.12229>

Van den Berg, M. (2010). Climate change adaptation in Dutch local communities: Risk perception, institutional capacity, and the role of local government. [https://www.researchgate.net/publication/254860592\\_Climate\\_change\\_adaptation\\_in\\_Dutch\\_local\\_communities\\_risk\\_perception\\_institutional\\_capacity\\_and\\_the\\_role\\_of\\_local\\_government](https://www.researchgate.net/publication/254860592_Climate_change_adaptation_in_Dutch_local_communities_risk_perception_institutional_capacity_and_the_role_of_local_government)

Van de Ven, F. H. M., Snep, R. P. H., Koole, S., Brolsma, R., van der Brugge, R., Spijker, J., & Vergroesen, T. (2016). *Adaptation Planning Support Toolbox: Measurable performance information based tools for co-creation of resilient, ecosystem-based urban plans with urban designers, decision-makers and stakeholders*. *Environmental Science & Policy*, 66, 427–436. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2016.06.010>

Van Wolffelaar, R. (2024). *Wateroverlast Dorst gevolg van klimaatverandering, niet vanwege fout ontwerp: 'Maar wel vervelend'*. BN De Stem. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/wateroverlast-dorst-gevolg-van-klimaatverandering-niet-vanwege-fout-ontwerp-maar-wel-vervelend~afbe846f/>

Van Wolffelaar, R. (2025). *Oosterhout gaat experimenteren met klimaatadaptieve regentuinen: wadi met beplanting*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van: <https://www.bndestem.nl/oosterhout/oosterhout-gaat-experimenteren-met-klimaatadaptieve-regentuinen-wadi-met-beplanting~a5b0af06/>

Van Yperen, M. & Klaverveld, A. (2024). *Hevige regenval zorgt voor overlast in Oosterhout: "We hadden zo een schok kunnen krijgen"*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.bndestem.nl/oosterhout/hevige-regenval-zorgt-voor-overlast-in-oosterhout-we-hadden-zo-een-schok-kunnen-krijgen~a793d4e43/>

Vliegthart, R., & Walgrave, S. (2011). *When media matter for politics: Partisan moderators of mass media's agenda-setting influence on parliament in Belgium*. *Party Politics*, 17(3), 321–342. <https://doi.org/10.1177/1354068810366016>

Vorstermans, R. (2016). *Code oranje in Brabant weer voorbij, brandweer haalt man uit ondergelopen auto, veel wateroverlast*. Omroep Brabant. Geraadpleegd op 5 augustus 2025, van <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2308459/code-oranje-in-brabant-weer-voorbij-brandweer-haalt-man-uit-ondergelopen-auto-veel-wateroverlast>

Weeronline (2025). 2024: recordwarm, kletsnat en aan de sombere kant. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van: <https://www.weeronline.nl/nieuws/weeroverzichten-2024>

Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative Health Research*, 11(4), 522–537. <https://doi.org/10.1177/104973201129119299>

Wilschut, W. (2006). *Regen, regen en nog meer regen*. Geraadpleegd op 5 augustus 2025 van: <https://www.bndestem.nl/roosendaal/regen-regen-en-nog-meer-regen~a0f19e8d/>

Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications. chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/[https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/106905310/Artikel\\_Yustinus\\_Calvin\\_Gai\\_Mali-libre.pdf?1698189983=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DA+Book+Review+Case+Study+Research+and+Ap.pdf&Expires=1754406814&Signature=FeyAbxTYAezazGobB9h-2AZnXadQz226jH5Pw0weoiSi0HKYtAH9coVzRZq10tWslVwaKYEsgliqzldPg5j61~r-JgpGFhL2Sav4V0OywSZrar86t5TXcdhfOqHAK-FvNu20MnMZbM4vsj6yKiUOdI-9bxiy7cuFUvIY1b1liSiHXtWR5KED1~fLCu~0OfjVSL4cM7LuTrZ~kHrKfsG4H5IPQ~50xduFQYNVDF6zBn9uPRzIR0HfvHXLyews0TfO3I~fJ6pLANKRMs5GdduXtmft3n-14gViE7EQBPC4hzHPgw~5430G08G7gnBFx0naRH5N6JiEMOTSVT7BOlccQ\\_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/106905310/Artikel_Yustinus_Calvin_Gai_Mali-libre.pdf?1698189983=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DA+Book+Review+Case+Study+Research+and+Ap.pdf&Expires=1754406814&Signature=FeyAbxTYAezazGobB9h-2AZnXadQz226jH5Pw0weoiSi0HKYtAH9coVzRZq10tWslVwaKYEsgliqzldPg5j61~r-JgpGFhL2Sav4V0OywSZrar86t5TXcdhfOqHAK-FvNu20MnMZbM4vsj6yKiUOdI-9bxiy7cuFUvIY1b1liSiHXtWR5KED1~fLCu~0OfjVSL4cM7LuTrZ~kHrKfsG4H5IPQ~50xduFQYNVDF6zBn9uPRzIR0HfvHXLyews0TfO3I~fJ6pLANKRMs5GdduXtmft3n-14gViE7EQBPC4hzHPgw~5430G08G7gnBFx0naRH5N6JiEMOTSVT7BOlccQ_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA)

Zahariadis, N. (2003). *Ambiguity and choice in public policy: Political decision making in modern democracies*. Georgetown University Press. [https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=cHfvw1mjUZAC&oi=fnd&pg=PP10&dq=Zahariadis,+N.+\(2003\).+Ambiguity+and+choice+in+public+policy:+Political+decision+making+in+modern+democracies.+Georgetown+University+Press.&ots=g1Et-Mlp0W&sig=TVLv0H4DWYsAj7QmmpnMBVzXFF4&redir\\_esc=y#v=onepage&q=Zahariadis%2C%20N.%20\(2003\).%20Ambiguity%20and%20choice%20in%20public%20policy%3A%20Political%20decision%20making%20in%20modern%20democracies.%20Georgetown%20University%20Press.&f=false](https://books.google.it/books?hl=nl&lr=&id=cHfvw1mjUZAC&oi=fnd&pg=PP10&dq=Zahariadis,+N.+(2003).+Ambiguity+and+choice+in+public+policy:+Political+decision+making+in+modern+democracies.+Georgetown+University+Press.&ots=g1Et-Mlp0W&sig=TVLv0H4DWYsAj7QmmpnMBVzXFF4&redir_esc=y#v=onepage&q=Zahariadis%2C%20N.%20(2003).%20Ambiguity%20and%20choice%20in%20public%20policy%3A%20Political%20decision%20making%20in%20modern%20democracies.%20Georgetown%20University%20Press.&f=false)

# Bijlagen

## Interviewguides

### Wethouders:

#### *Kort voorstellen*

#### *Beleidsvragen:*

- Kunt u me om te beginnen kort uitleggen hoe het adaptatiebeleid met het oog op wateroverlast er in uw ogen tijdens uw termijn uitziet/zag? Ik heb me uiteraard zorgvuldig ingelezen, maar wil graag controleren of mijn opvattingen overeenkomen met die van u.
  - Toekomstvisie 2030: Uit de toekomstvisie maak ik op dat adaptatie vooral een positieve bijvangst is van creëren van een aantrekkelijke groene gemeente en dat de focus er niet per se op lag. Hoe is dit destijds bedoeld?
  - Omgevingsvisie 2021: In de omgevingsvisie staat dat Oosterhout een voorbeeldfunctie wil hebben. Waarom?
  - Omgevingsvisie 2021: Hieruit blijkt tevens dat er nog geen programma is opgesteld voor klimaatadaptatie, is dit inmiddels wel het geval?
  - Uitvoeringsstrategie: Wat wordt er precies bedoeld met bewustwordingscampagnes en hoe komen deze tot uiting?

#### *Crises:*

- Oosterhout heeft de laatste jaren meerdere malen te maken gehad met wateroverlast door extreme neerslag. het meest recente voorbeeld is de Abdis van Thornstraat met ArtiDesign. In hoeverre hebben deze crises invloed op de beleidsvorming? Zorgen deze bijvoorbeeld voor een gevoel van urgentie?
  - Zou je zeggen dat deze incidenten als wake-up call dienen?
  - (Willemsen 16-17, Beenhakker -heden)
- Kijk je ook verder dan de gemeente zelf? Bijvoorbeeld naar Limburg of Valencia? In hoeverre hebben deze grote rampen invloed op hoe jullie omgaan met adaptatie?

#### *Publieke druk:*

- Ik heb me ook verdiept in de publieke aandacht die het onderwerp krijgt en hierin is te zien dat deze, vooral in de media, sterk toeneemt door de jaren heen. Merken jullie hier iets van in de zin dat burgers het een belangrijker onderwerp vinden en jullie daarin mee moeten?
- Komen er wel eens klachten van burgers over wateroverlast direct bij jullie terecht waar jullie dan extra aandacht voor krijgen?
  - Komen deze zaken ook naar voren in burgerij-enquêtes oid, mocht dit daarin behandeld worden? En zo nee, zijn er andere manieren waarop jullie de tendens bij de burgers meten?
- Ik kon er zelf niets over vinden, maar hebben jullie weleens te maken gehad met burgerinitiatieven zoals protesten over dit onderwerp?
- Sociale media kunnen ook een grote rol spelen in de aandacht die er voor een onderwerp ontstaat. Merken jullie dat dit met wateroverlast en adaptatie ook het geval is?

#### *Politieke verandering:*

- We hebben de laatste jaren wat politieke verschuivingen gezien, waarvan in 2022 de grootste. Gemeentebelangen groeit en GroenLinks en D66 gaan meebesturen. Partijen die echt klimaatbeleid willen maken. De VVD, die juist veel aan de markt en burgers over wil laten, zakt wat weg. In hoeverre is dit de reden dat het beleid nu zo snel verandert?
  - Zit dit hem dan echt in de coalitie? Of ook de mindere weerstand uit de oppositie?
  - Merk je dat partijprogramma's veranderen?
    - Wanneer is adaptatie binnen uw partij opgekomen als belangrijk thema?

*Andere factoren:*

- Zijn er ook nog andere factoren die invloed hebben gehad op de vorming van het beleid? Zoals bijvoorbeeld input van hogere overheden?

*Raadsleden:*

*Kort voorstellen: naam, functie, hoe lang actief...*

*Partijvisie:*

- Hoe kijkt uw partij tegen klimaatadaptatie en wateroverlast aan? Is dit een belangrijk thema voor jullie of zijn er in eerste instantie andere prioriteiten?
  - Wanneer is het onderwerp opgekomen in de partij?
    - Waardoor is dit toen een thema geworden?

*Crises:*

- De afgelopen jaren hebben we meerdere keren te maken gehad met wateroverlast. In hoeverre spelen jullie in op deze incidenten?
  - Wordt het belangrijker in jullie partijprogramma?
  - Verandert jullie stemgedrag hierdoor? Gaan jullie bijvoorbeeld sneller mee met adaptieve plannen?
  - Merk je dat andere partijen anders stemmen na een crisis?

*Publieke druk:*

- Door de jaren heen groeit de aandacht voor het onderwerp zichtbaar. Dit merk je voornamelijk ook in de media. Zorgt dit bij jullie ook voor meer aandacht?
  - Merk je dat het hierdoor meer gaat leven in de samenleving? Heeft dit dan wel invloed op hoe jullie met het onderwerp omgaan?
- Media kunnen veel invloed hebben op de mening van burgers. Merk je dat deze burgers of lokale bedrijven zich meer zijn gaan uitspreken in het openbaar of richting jullie doordat zij het thema belangrijker gaan vinden?
  - Hoe gaan jullie hiermee om?

*Politieke verandering:*

- Vooral de laatste termijn is de politiek flink verschoven. In de termijnen hiervoor zijn steeds kleine verschuivingen te zien. In hoeverre merk je dat de samenstelling van de raad en het college invloed heeft op hoe plannen worden opgesteld en ontvangen?
  - Hoe werkt dit door op andere partijen?

*Andere factoren:*

- Zijn er nog andere zaken die van invloed zijn op hoe jullie omgaan met adaptatie en wateroverlast?
  - Nieuwe kennis?